

Tobakspolicy i skolan

En litteraturöversikt

Citera gärna Centrum för epidemiologi och samhällsmedicins rapporter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin

Box 1497, 171 29 Solna
ces@sll.se

Rapport 2013: 3
ISBN 978-91-980442-6-3

Författare: Elin Jonsson och Rosaria Galanti
Omslagsfoto: Olle Sjögren

Stockholm aug 2013

Rapporten kan laddas ner från Folkhälsoguiden,
www.folkhalsoguiden.se

Förord

Mycket tyder på att så kallad miljörelaterad prevention, det vill säga insatser som riktar sig primärt till att förändra miljön där individer gör sina livsval, kan vara ett kostnadseffektivt tillvägagångssätt till beteendeförändringar i till exempel levnadsvanor.

När det gäller att förhindra tobaksdebut bland unga, kan man till exempel satsa på intervention som innefattar skolans sociala och pedagogiska normer (policy).

Men finns det verkligen evidens att normer i skolan kan förändra elevernas tobaksbruk? Författarna av denna rapport har sökt svar i internationell litteratur och presenterar en översikt av 31 studier.

Vår förhoppning är att denna rapport, tillsammans med den relaterade intervjustudien inom samma projekt, bidrar till ökad kunskap och bredare reflektion bland alla berörda.

Cecilia Magnusson, Verksamhetschef

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES), Stockholms läns landsting

Författarna

Rapporten är framtagen av Rosaria Galanti och Elin Jonsson

Elin Jonsson, har varit forskningshandläggare vid avdelning för folkhälsoepidemiologi, Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet från 2011 till 2012.

Rosaria Galanti är Adjungerad Professor i Epidemiologi vid Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet, samt enhetschef inom Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES).

”Tobakspolicys i skolan- En litteraturöversikt” är en del av ett forskningsprojekt som genomförs vid Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) och Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska Institutet med bidrag från Statens folkhälsoinstitut.

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning.....	5
Bakgrund	6
Tobaksbruk bland ungdomar	6
Tobaksbruk i skolan.....	6
Skolan som arena	7
Tobakspolicy i skolan.....	7
Syftet med översikten.....	9
Metod	10
Metodproblem.....	10
Studiedesign.....	10
Utfallsdefinition	10
Beskrivning av policy	10
Frågeformulär och intervjuer	11
Resultat	12
Rökförbud vs inget rökförbud	12
Upprätthållandet av policyn.....	12
Stöd för att sluta röka	13
Konsekvenser	13
Omfattning av policyn	13
Tydlighet.....	14
Diskussion	15
Omfattningen av tobakspolicyn	15
Upprätthållandet av tobakspolicyn.....	15
Åtgärder.....	16
Implementering av tobakspolicyn.....	16
Vuxna i skolan	17
Typ av tobak	17
Betydelsen för de svenska skolorna	17
Slutsatser	19
Referenser	20
Bilagor	23
Bilaga 1: Artikelöversikt.....	23
Bilaga 2. Kommentarer till artiklarna.....	54
Bilaga 3: Litteratursökning	58

Sammanfattning

Rapporten presenterar en litteraturöversikt av 31 artiklar publicerade i internationella tidskrifter, där effekten av en skolbaserad tobakspolicy på elevernas tobaksvanor undersökts. Rapporten baseras på en vetenskaplig artikel, publicerad i tidskriften *Tobacco Control* (Galanti, M.R., et al., Anti-tobacco policy in schools: upcoming preventive strategy or prevention myth? A review of 31 studies. *Tob Control*, 2013). En samlad bedömning är att de befintliga studierna inte presenterar något tydligt underlag för att kunna påstå att en tobakspolicy på skolnivå i sig är en framgångsrik preventionsinsats mot tobaksbruk. Studierna har främst två svagheter. De är utan undantag tvärsnittsstudier, där policyns omfattning och utfall hos elever undersöks samtidigt, vilket gör det svårt att uttala sig om orsakssamband. Den andra svagheten är att beskrivningen av vad en policy består av ofta är otydlig och skiljer sig mycket från en studie till en annan. Det finns därmed ett behov av interventionsstudier där en tydligare definition av tobakspolicy tas fram och testas.

De komponenter av en tobakspolicy i skolan som förtjänar särskild uppmärksamhet för framtida insatser är dess omfattning vad gäller tid, rum, och målgrupp samt dess förstärkning. Eftersom stark bevakning av tobaksförbud har ringa effekt på ungdomars beteende så är brett deltagande och kontinuerlig informationsspridning åtgärder som snarare bör prövas.

Bakgrund

Tobaksbruk bland ungdomar

Tobaksanvändningen i Sverige har minskat generellt bland befolkningen sedan mitten av 1980-talet. Det finns dock grupper där konsumtionen fortfarande är hög, exempelvis har andelen rökare bland pojkar blivit större under de senaste åren visar statistik från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning [1]. Enligt CAN var det 23 procent av pojkarna och 27 procent av flickorna i årskurs 9 som rökte och/eller snusade år 2011 i Sverige. Mellan 2004-2009 skedde det en svag ökning bland pojkar i årskurs 9, medan andelen flickor som röker har varit relativt oförändrad. Men i 2010 och 2011 års undersökning skedde återigen en liten minskning bland pojkarna [2]. I årskurs 2 på gymnasiet har andelen flickor och pojkar som röker i stort sett varit oförändrad. I årskurs 9 är det fler flickor än pojkar som röker, men på gymnasiet försvinner könsskillnaderna. Totalt röker och/eller snusar cirka 41 procent av både pojkarna och flickorna i årskurs 2 på gymnasiet [2]. Alla som testat att röka under tonåren har högre sannolikhet att bli en regelbunden tobaksanvändare tre år efter att man gått ut högstadiet. Risken är allra högst bland de som både rökt och snusat, och lägst bland de som endast snusat [3].

Tobaksbruk i skolan

Sedan 1994 är det förbjudet att röka på skolgårdar, andra lokaler samt utomhusplatser som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet avsedd för barn och ungdomar [4]. Men det betyder inte att det är rökfritt på skolorna i Sverige. Länsstyrelsen i Stockholms län genomförde en undersökning i slutet av 2010 där man undersökte om elever röker på skolgården. På samtliga åtta skolor som länsstyrelsen besökte fanns det elever som rökte på skolans område och i vissa fall även vuxna, såsom lärare och besökare. En enkätundersökning genomfördes även med skolsköterskor där frågor ställdes om skolans tobakspolicy samt rökningen bland elever. Totalt 85 procent av skolorna hade en framtagen skolpolicy och 85 procent av sköterskorna uppgav att elever rökte under skoltid, men vanligtvis utanför skolans område. Totalt 31 procent av skolsköterskorna uppgav att eleverna rökte på skolgården [5].

Statens folkhälsoinstitut genomförde 2009 en nationell enkätstudie [6], för att undersöka ungdomarnas tobaksvanor, kunskap och attityder, med totalt 7740 svenska ungdomar i åldern 13, 15 och 17 år. 79 procent av ungdomarna svarade att det fanns elever som rökte på skolgården och 36 procent att det var många elever som gjorde det. Av eleverna i gymnasieskolan uppgav 94 procent att elever rökte på skolgården, och 64 procent svarade att många elever gjorde det. Enligt enkätundersökningen hade hälften av ungdomarna som provat att röka, gjort det vid 13 års ålder eller tidigare. Bland 17-åringarna hade 20 procent provat att röka första gången när de var 13 år, 31 procent när de var 14 eller 15 år [6].

Följande etappmål har fastställts av riksdagen för tobaksområdet:

- en tobaksfri livsstart från år 2014,
- antalet ungdomar under 18 år som börjar röka eller snusa ska halveras till år 2014,
- andelen rökare bland de grupper som röker mest ska halveras till år 2014,
- ingen ska ofrivilligt utsättas för rök i sin omgivning [7].

För att uppnå regeringens mål till 2014 krävs det bland annat att det finns kunskaper om ungdomarnas rökvanor samt vilka preventionsåtgärder som ger effekt. Statens folkhälsoinstitut föreslår ett antal åtgärder för att uppnå de fyra etappmålen, där ett av dem är att lagstifta om fler rökfria miljöer samt att stödja framtagningen av arbetsplatspolicy för en tobaksfri arbetstid [8].

Regeringen beslutade år 2011 om en ny ANDT-strategi (alkohol-narkotika-dopnings-och tobaksstrategi) som sträcker sig fram till år 2015. Det övergripande målet är "ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk". För att uppnå etappmål 2 ska bland annat metoder som har effekt på ungdomars vilja att bruka tobak utvecklas. Efterlevnaden av regler om rökfria miljöer ska förbättras och personer som arbetar med och finns runt ungdomar i vardagen ska involveras mer i arbetet. Insatser som påverkar vuxnas värderingar och vanor för att minska tobaksbruket bland unga ska utvecklas [9].

Skolan som arena

Statens folkhälsoinstitut menar att skolan är en viktig del i det tobaksförebyggande arbetet, men att skolinsatser som kombineras med andra insatser i samhället med olika befolkningsgrupper har visat sig ha störst effekt. Traditionell faktaundervisning måste kombineras med andra metoder för att påverka tobaksbruket bland elever [10]. Forskning visar att skolbaserade program för att förebygga tobaksbruk har haft mätliga effekter [11].

Enligt Statens folkhälsoinstitut finns det framförallt fyra framgångsfaktorer för det tobaksförebyggande arbetet i skolan. Dessa är: ett bra klimat där både elever och lärare känner sig trygga, en tydlig policy mot tobak, rutiner för hur personalen ska agera då elever använder tobak samt undervisning om hälsa och levnadsvanor, där fakta, attityder och känslor ingår [10].

Tobakspolicy i skolan

Under uppväxttiden utgör skolan en miljö som direkt eller indirekt (via allmänna kunskaper, gemenskap, ledarskap) kan främja hälsa och motivera till hälsosam livsstil [12]. Barn- och ungdomar i skolåldern är en viktig målgrupp ur ett tobakspreventivt perspektiv då en tobaksfri skoltid kan ha stor betydelse för att skjuta upp tobaksdebut eller aldrig börjar röka eller snusa [13].

De senaste åren har satsningar gjorts på att införa tobakspolicys i skolorna [14]. Men vad som i ett svenskt sammanhang anses vara en fungerande skolpolicy mot tobak är oklart.

Hur skollära, lärare, elever och deras föräldrar tänker kring viktiga aspekter såsom policyns utformning, innehåll, elevers deltagande, ansvar för uppföljning, uppdatering och kommunikation har inte heller undersökts systematiskt.

Även internationellt, är effekten på ungdomars tobaksbruk av policyåtgärder och miljöbaserad prevention i skolan inte klarlagd och studierna är få och inte entydiga. Det finns studier som visar att tobakspolicy är associerade med lägre andel rökande ungdomar [15] medan andra visar ingen eller liten effekt [16]. En svårighet att formellt undersöka effekten av en policy är att dess definition och innebörd kan variera väsentligt. Det finns olika sätt att definiera begreppet [17]. En policy kan bestå av riktlinjer för hur individer, grupper, föreningar, organisationer och myndigheter arbetar med en viss fråga. Det finns likheter mellan policy, program och handlingsplaner och definitionen dem emellan är inte helt tydlig [18].

Syftet med översikten

Syftet med litteraturoversikten är att, utifrån tidigare forskning, skapa en samlad bild kring vilka effekter en tobakspolicy i skolan har på barn och ungdomars tobaksvanor. Samt identifiera vilka aspekter av en tobakspolicy – om några – som kan förknippas med en större förebyggande inverkan.

Metod

Mellan den 1 september och den 30 november 2011 genomfördes artikelsökningar. De databaser som användes var PubMed, ERIC, PsychInfo, Web of Science, Global Health samt Google Scholar (för detaljerad redovisning av sökningen och gallringsprocessen se bilaga 3).

Huvudsakliga sökord var "policy", "ban", "restriction" and "environment" i kombination med "adolescent" or "student", "school" and "smoking" in titles, abstracts or keywords. Totalt 2723 relevanta artiklar hittades.

Inkluderingskriterierna för artiklarna i litteratursammanställningen var att de skulle vara "peer reviewed", alltså granskade av experter och publicerade i vetenskapliga tidskrifter, skrivna på engelska samt ha minst ett mått av tobakspolicyns effekt på ungdomars rökvanor. Efter gallringsprocessen utifrån ovannämnda inkluderingskriterier var 31 artiklar fortfarande relevanta. Resultatet i den här litteraturöversikten utgår från dessa artiklar (se bilaga 1 för detaljerad information om varje artikel).

Metodproblem

Nedan beskrivs de främsta metodproblemen som har identifierats i studierna som ligger till grund för litteraturöversikten.

Studiedesign

Samtliga studier som innefattades utifrån inkluderingskriterierna är tvärsnittsstudier där policyns omfattning och utfall hos elever undersöks samtidigt. Det gör det svårt att uttala sig om orsakssamband.

Utfallsdefinition

Utfallsmåtten skiljer sig till viss del mellan studierna. Större delen använder definitionen "rökare" som är vanligast i nordamerikanska enkäter, det vill säga att rökning ska ha förekommit de senaste 30 dagarna. En del skiljer även mellan elever som röker tillfälligt eller dagligen. Tillfälliga rökare är vanligtvis de elever som röker varje vecka, men inte varje dag, men andra definitioner förekommer också. I vissa undersöktes effekten av tobakspolicy på elevernas beteende i skolan separat från effekten av rökning [19]. I en studie ombads eleverna att enbart rapportera hur de upplevde rök beteende runt omkring sig [20].

Beskrivning av policy

I de flesta fall används tobakspolicy eller rökpolicy som synonyma begrepp. Tobakspolicy kommer endast att användas som begrepp i den här litteratursammanställningen. Flera studier har en otydlig definition av vad en tobakspolicy är. Det finns därmed en svårighet i att jämföra resultaten. I de studier, där en detaljerad beskrivning av policyn finns redovisat, är innebörden väldigt olika, allt från enkelt "förbud för elever" att röka på skolområdet [21] till komplexa program med tillgång till stöd till rökstopp för elever och personal [22]. I många undersöks dessutom elevers beteende i relation till negativa förhållanden, till exempel. "avsaknad" av rökförbud eller "tillåtelse att röka inom skol-

området”, medan i andra undersöks det i relation till policy i positiv mening. Därmed har eventuella samband inte samma innebörd och tillåter inte samma slutsatser.

Även innebörden av andra begrepp såsom ”upprätthållande” (engelskans *enforcement*) skiljer sig mellan olika studier. I vissa sammanfaller det med frekvens av konsekvenser då regler överskrids [23], i andra kopplas det ihop med elevernas upplevelse av tydliga regler [24]. Hur tobakspolicyns innebörd undersöks måste också tas i beaktande. En stor skillnad i resultat kan förväntas mellan studier där policyn självrapporterats av eleverna och därmed speglar deras upplevelse och studier där innebörden av policyn beskrivs av skolledningen eller skolpersonalen.

Dokumentanalys används av fyra stycken studier och tydliggör därmed definitionen av tobakspolicy till att vara skriftlig [25-29].

Frågeformulär och intervjuer

Totalt 19 studier använde särskilda frågeformulär eller intervjuer med skolpersonal på de undersökta skolorna för att få fram mått på tobakspolicyn och ibland för att kontrollera elevernas svar angående tobaksvanorna. Utifrån dessa mått graderas sedan policyn utifrån poäng eller scores så att de blir jämförbara. De mått som finns med i de flesta av studierna är omfattningen av tobaksförbudet – när och var det är förbjudet/tillåtet att röka och för vem, upprätthållandet av tobakspolicyn, konsekvenser vid överträdelse, tillgång till avvänjningsprogram eller annan hjälp, samt övrigt preventionsarbete på skolan [15, 16, 20-23, 25-37]

En av de studier som mätte tobakspolicy utifrån enkäter som besvarades av skolpersonalen använde följande komponenter; formella regler mot tobaksanvändning för eleverna och för vuxna (lärare, föräldrar, besökare), uppföljning, åtgärder till följd av överträdelse av policyn, avvänjningsprogram samt preventionsarbete mot rökning [38].

Liknande komponenter användes av en annan studie som genomförde intervjuer med skolpersonalen för att mäta policyn. Dessa var: framtagandet, övervakandet och kommuniceringen av policyn, syfte och mål, rökförbud, åtgärder, utbildning samt avvänjningsprogram [26].

Resultat

Nedan presenteras de mest framträdande resultaten utifrån litteraturoversikten.

Sammanfattningsvis verkar upprätthållandet och omfattningen av policyn vara viktiga delar för en fungerande tobakspolicy i skolan. Den policy som upprätthålls bland både elever och lärare ser ut ha en betydande inverkan på ungdomarnas rökvanor. En annan framgångsfaktor tros vara att tobakspolicyn gäller under hela skoltiden, överallt och inkluderar alla - elever, lärare, föräldrar samt besökare.

Effekten av andra faktorer såsom tillgång till avvänjningsprogram, rådgivning, konsekvenser vid överträdelse av tobakspolicyn, att ha en ansvarig person etc. är svåra att tyda. Det beror främst på att studiernas resultat ger olika utfall.

Rökförbud vs inget rökförbud

Åtta studier hittade ett direkt samband mellan frånvaron av en tobakspolicy eller rökförbud för elever och högre andel rökande elever jämfört med skolor med policy eller rökförbud för elever [26, 28, 33, 35, 38-41].

Upprätthållandet av policyn

I tio av studierna hittades ett samband mellan en starkt upprätthållen tobakspolicy och lägre andel rökande elever [15, 20, 22, 24, 25, 29, 30, 42-44].

Exempelvis fann en amerikansk studie att upprätthållandet av tobakspolicyn var signifikant associerat med cirka 50 procent färre rapporterade observationer av tobaksanvändning på skolornas områden samt 17 procent mindre andel rökande elever.

Ju mer konsekvent upprätthållandet var desto färre observationer rapporterades och desto mindre andel rökande elever fanns [30].

Studierna var dock inte entydiga. Två visade till exempel på ett samband mellan en starkt upprätthållen tobakspolicy och högre andel rökande elever [28, 43] medan några andra visade att upprätthållandet inte hade något samband med elevers rökvanor [22, 38].

Att utse en ansvarig person för upprätthållandet har visats ha olika effekt på ungdomars rökning. En studie visar att där det är flera personer som ansvarar för upprätthållandet finns det ett samband med lägre andel rökande elever [29]. En annan studie visar att skolor som hade en ansvarig person för upprätthållandet av policyn hade högre andel rökande elever än skolor där en sådan ansvarig person inte fanns [28]. I en tredje påverkades andelen rökande elever inte av närvaron av en ansvarig person [26].

Stöd för att sluta röka

Några studier hittade ett samband mellan avvänjningsprogram och andelen rökande elever. En studie analyserar tobakspolicys som inkluderade avvänjningsstöd och fann en koppling till lägre andel rökande elever [29]. I en annan var tillgången till avvänjningsprogram på skolan förknippat med en ökad risk för elever att röka [26]. Ytterligare en fann ett liknande samband, ju mindre fokus som fanns på att få elever att sluta röka, ju mindre risk var det att elever rökte [34]. En studie fann att avvänjningsförsök inte hade någon påverkan på andelen rökande elever [38].

Konsekvenser

Olika åtgärder kunde inte förknippas med entydiga effekter i de utvalda studierna. En norsk studie undersökte samband mellan olika åtgärder som vidtogs vid överträdelse av tobakspolicyn och elevers rökvanor. Disciplinära åtgärder som vidtogs direkt på skolan var associerat med 30 procent lägre andel daglig rökande elever jämfört med åtgärder som skedde utanför skolan såsom att kontakta föräldrar [37]. I en annan såg man att skolor med allvarligare konsekvenser för elever som bryter mot tobakspolicyn inte var förknippat med lägre nivåer av cigarettanvändning bland eleverna, inte heller ett högre ogillande mot cigarettanvändning [25].

I en studie hade skolor som använde sig av utbildning eller rådgivning som metod vid överträdelse av tobakspolicyn en lägre risk för rökning bland elever jämfört med skolorna med mer disciplinartade straff [32]. En annan visade att stöd från lärare var förknippat med lägre andel rökande elever [37].

Hur pass medvetna elever är om konsekvenserna vid överträdelse av tobakspolicyn är troligen en viktig faktor för effekten av disciplinära åtgärder. I en studie där elever inte visste om skolan hade regler mot rökning hade de lägre risk att ha rökt under det senaste året [35]. I andra där reglerna var tydliga och elever var övertygade om att man hamnade i problem om man bröt mot tobaksreglerna hade de också mindre risk att röka på skolgården, men dock en ökad risk att röka utanför skolgården [19, 39]. I en annan hade inte fokus på straff eller olika typer av straff någon påverkan på andelen rökande elever [34]. Fyra studier hittade inget samband mellan konsekvenser och elevers rökbeteende [22, 33, 38, 45].

Omfattning av policyn

Med omfattning menas när, var och för vem tobaksförbudet gäller. En tobakspolicy med en bred omfattning innebär att tobaksförbudet gäller för alla på skolan (elever, lärare och besökare), under hela skoltiden samt över hela skolans geografiska område. Tio studier hittade samband mellan policys med bred omfattning eller med starka regler och lägre andel rökande elever. Framst verkar en omfattande tobakspolicy påverka elevers rökning på skolgården [15, 23, 27-29, 34, 36, 38, 43, 46].

En studie undersökte även sambandet mellan totalförbud mot tobak och snus användning och fann att det var mindre sannolikt att elever snusade på skoltid om snusning var totalt förbjudet på skolan [46]. Samma studie fann också samband mellan tillåtelse för elever att röka på specifika platser på skolan och en ökad risk att ungdomar rökte [46].

Tre stycken visade på att omfattningen inte hade någon betydelse för elevernas rökvanor [22, 30, 31].

Vuxnas beteende i skolan kan ha en viss betydelse på ungdomars tobaksvanor. Två studier fann samband mellan totalt förbud för lärare (och övriga på skolan) och en lägre andel rökande elever [20, 36]. En norsk studie fann att risken för elever att vara daglig rökare var dubbelt så stor om de blev utsatta för lärares rökning jämfört med de elever som inte blev utsatta för detsamma [37]. Ytterligare tre fann samband mellan tillåtelse för lärare att röka på skolan och en högre andel rökande elever [21, 25, 46]. En studie visar dock att rökförbud för lärare och andra vuxna inte påverkade elevernas rökvanor [38].

Lärare och elever som röker synligt på skolans område verkar också ha ett samband med elevers rökvanor. Två studier visar på ett samband mellan elever som sågs röka på skolgården och en högre andel rökande elever [19, 33]. Tre andra fann samband mellan lärare och elever som rökte på skolgården och en högre andel rökande elever [29, 40, 45]. Exempelvis visar en studie att flickor som såg andra elever röka på skolgården där det var förbjudet att röka, hade mer än dubbelt så stor risk att vara en regelbunden rökare [45].

Tydlighet

Fem studier visar att policys som är tydliga och skriftliga är förknippade med lägre andel rökande elever [19, 20, 26, 36, 47]. Dock rökte elever mer utanför skolgården i en studie där eleverna uppfattade tobaksreglerna som tydliga [19]. En visade att det inte spelade någon roll om skolans tobakspolicy var skriftlig eller inte [33].

Diskussion

I stort, visar översikten att en tobakspolicy i skolan är korrelerad med en lägre andel rökande elever, men denna generella slutsats lutar sig mot studier med många svagheter och bör tas som en generell indikation. Ytterligare en slutsats är att det finns ett behov av fler studier kring effekten av tobakspolicy.

Svårigheterna att tolka resultaten från tvärsnittsstudier är välkända. I några studier presenteras till exempel resultat som visar på ett samband mellan en tydlig och strikt tobakspolicy i skolan och en ökad andel rökande elever. Detta ska dock inte tolkas som en indikation att en policy är en riskfaktor. En rimligare tolkning är att på dessa skolor har man infört en tobakspolicy just därför att skolan har upplevt ett problem med rökning. Med andra ord orsakssambandet kan vara omvänt.

Bilden som man får är mycket komplex, i och med att flera faktorer spelar in och som eventuellt påverkar utfallet av policyns effekt. Dessa kan till exempel vara följande:

- Svårt att avgöra orsak och verkan – vad som påverkat vad.
- Studierna mäter utfallet vid en tidpunkt och är inte gjorda över tid.
- Utfallsmåtten är inte alltid detsamma.
- Definitionen av och måtten på tobakspolicy skiljer sig mellan studierna.

Nedan förs en diskussion kring implikationer av översiktens resultat av skolbaserad prevention för ungdomars tobaksbruk.

Omfattningen av tobakspolicyn

En indikation som framkom från några studier är att en framgångsrik tobakspolicy bör gälla inte bara över hela skolans område, utan också under hela skoltiden. Om tobaksanvändning endast förbjuds eller begränsas geografiskt kan beteendet förflyttas till en annan plats [19, 48]. Det finns därför skäl att utvärdera effekten av en rökfri skoltid snarare än skolområde.

Upprätthållandet av tobakspolicyn

Ansvar för att främja en rökfri skola ligger visserligen hos olika aktörer, men uppfattningen om detta kan variera. En studie visar att ungdomar lägger ansvaret främst på föräldrar, och föräldrar på hälso- och sjukvårdspersonalen, såsom sjuksköterskor eller kuratorer [49]. Det finns inget stöd i litteraturen som visar att skolor som har en ansvarig person för tobakspolicyn har en gynnsam effekt vad gäller upprätthållandet av densamma [25, 26, 28]. En anledning till att övervakning kan ha negativ eller ingen effekt på elevers rökvanor kan vara att elever övervakas medan vuxna är tillåtna att röka. Det ger då ett inkonsekvent budskap. Det kan också vara svårt att identifiera en lämplig person för övervakning. Interna lärare kan ställas inför en svår situation då deras kollegor bryter mot tobaksförbudet.

Åtgärder

Litteraturöversikten visar att åtgärder eller konsekvenser kopplat till ett tobaksförbud har gett olika resultat. Det går att dela in åtgärderna i två kategorier: disciplinära och stödjande. Disciplinära åtgärder innefattar främst: att kontakta föräldrar, reglering eller kvarsittning. Stödjande åtgärder innefattar avvänjningsprogram, stödjande samtal med till exempel skolhälsovården eller stöd från lärare på olika sätt. Statens folkhälsoinstitut menar att avvänjningsprogram för ungdomar har haft olika resultat, men att det kan ha effekt längre fram i ungdomarnas liv vilket kan leda till att de slutar röka [8]. En studie, genomförd i USA, visar att endast sex procent av de undersökta skolorna rapporterade att de använde avvänjningsprogram vid antingen första, andra eller tredje gången en elev bröt mot ett rökförbud [50].

Litteraturöversikten visar också att det är flera aspekter som påverkar vilken effekt en åtgärd eller konsekvens har på elevernas rökbeteende. Faktorer som kan ha betydelse är elevernas medvetenhet om följder, om de vet att de kommer att råka illa ut eller om de inte känner till eventuella effekter. Lärarnas rökvanor har också betydelse. Konsekvenser för elever kan förlora hela syftet om lärare ändå har tillåtelse att röka utan eventuella påföljder. Enligt en studie är den vanligaste åtgärden att föräldrar meddelas om att eleven rökt eller att eleven blev avstängd från skolan. Mer än 52 procent av skolorna lät eleven få kvarsittning i skolan första gången eleven bröt mot förbudet. Vid den andra överträdelsen var det 68 procent av skolorna som vidtog omedelbar avstängning som den vanligaste åtgärden [50]. Översikten visar att åtgärder som utförs direkt på skolan har koppling till mindre andel rökande elever än åtgärder som utförs efter skoltid såsom att kontakta föräldrar. Det finns ett behov av longitudinella studier för att verkligen undersöka vilka faktorer som på olika nivåer påverkar ungdomar att börja röka [49].

Implementering av tobakspolicyn

Det är svårt att utifrån studierna i litteraturöversikten utläsa hur tobakspolicyn i skolorna har implementerats och av vem. Implementeringen har stor betydelse för utfallet och bör därmed ingå som en viktig del i arbetet med en tobakspolicy. En studie undersökte risk- och skyddsfaktorer i samband med implementering av rökförbud. Ett antal riskfaktorer identifierades: att ha en särskild plats där rökning är tillåtet, elever som lämnar skolans område för att röka, motstånd bland skolpersonal till rökförbudet samt att lärare har ett skeptiskt ställningstagande till att rökförbud har en motverkande effekt på tobaksanvändning [51].

Oavsett effekt av tobakspolicy så rekommenderas skolor att föregå som goda exempel och alltid ha en icke-rökande norm och attityd på skolan och bland personalen [51, 52]. Ungdomar har större risk att röka om de är förväntade att göra det, är inom ett skolklimat som tillåter rökning eller upplever en press att behöva röka [53]. Barn och unga uppger själva att de vill att vuxna ska säga ifrån och sätta gränser när det handlar om tobaksanvändning [52]. Att som vuxen vara medveten om sin roll i att utforma barn och ungdomars beteende är viktigt och inte alltid självklart. En studie visar att 62 procent av skolpersonalen höll med om att det var deras uppgift att föregå med ett gott exempel genom att inte röka. Totalt 61 procent höll med om att personal som rökte på skolgården föregick med ett dåligt exempel, dock ansåg endast 43 procent att skolpersonal som röker automatiskt godkänner rökning bland elever [54].

Vuxna i skolan

Det är sedan länge känt att föräldrar har en stor påverkan på sina barns rök beteende [55]. Lärarnas betydelse och påverkan på barn och ungdomars rökning har inte framhållits i lika stor utsträckning som föräldrarnas. Flera studier i den här litteraturöversikten tyder på att vuxnas beteende i skolan har en stor betydelse för elevernas rök beteende. I synnerhet studier där lärare rökte på skolgården eller under skoltid förknippades med en större andel rökande elever än på de skolor där lärarna inte sågs röka under skoltid.

Statens folkhälsoinstitut (2011) menar att skolor bör ha en tobakspolicy som har arbetats fram gemensamt av skolpersonal, elever och även föräldrar. Alla vuxna på skolan är lika viktiga i arbetet men har olika roller. Rektorn och skolpersonalen bör gemensamt arbeta med framtagandet av en tobakspolicy, elevhälsan kan hjälpa de elever och lärare som vill sluta röka, finnas till hands för stöd och hjälp samt sprida information om rökningens effekter. Föräldrar kan hjälpa till genom att stödja skolans tobakspolicy, förespråka en tobaksfri skola samt föregå som goda exempel genom att inte röka [52].

Typ av tobak

Endast en europeisk studie undersökte sambandet mellan tobakspolicy och användandet av snus separat från rökning. Den fann att förbud att snusa på skolområdet inte var associerat till snusbruk. Däremot förknippades tillåtelse att snusa under skoltid eller i klassrummet med större andel snusare [46]. Fler studier där snus innefattas av tobakspolicyn är nödvändiga.

Betydelsen för de svenska skolorna

Enligt Tobakslagen är det inte tillåtet att röka på skolgårdar. Förbudet gäller för alla som vistas på skolan, både elever och lärare, men även besökare [4].

Ändå visar flera rapporter som är genomförda runt om i Sverige att rökning förekommer på skolgårdarna, av såväl elever som lärare och andra vuxna.

Rapporten "Tonåringar om tobak - Vanor, kunskaper och attityder" som är utgiven av Statens folkhälsoinstitut (2010) visar att 34 procent av ungdomarna i undersökningsgruppen svarade att det finns vuxna som röker på skolan, fyra procent svarade att det var många vuxna som rökte. Andelen ungdomar i gymnasiet som sa att vuxna röker på skolgården var fler (41 procent) än andelen ungdomar i årskurs 9 på högstadiet (36 procent) [6].

Göteborgs stad (2008), Örebro län (2010) och Länsstyrelsen i Stockholms län (2011) har genomfört undersökningar för att kartlägga i vilken utsträckning rökning förekommer på skolgårdarna. Samtliga undersökningar visar att rökning förekommer på skolgårdarna, såväl av elever, lärare och av andra vuxna [5, 56, 57]. På några skolor i Örebro framkom det att personal röker tillsammans med elever och/eller att personal inte reagerar när de ser rökande elever [56].

Som litteraturstudien visar har lärares roll troligtvis stor betydelse för elevernas rökvanor. En satsning bör göras för att få Sveriges skolor så tobaksfria som möjligt. Ett första steg skulle kunna vara att få lärare och andra vuxna på skolan att förstå innebörden av sitt eget agerande. För att säkert kunna uttala sig om vad som påverkar vad, behövs det ytterligare forskning om vilka effekter olika insatser har.

Slutsatser

Utifrån litteraturöversikten är det svårt att med säkerhet uttala sig om vad som utgör en väl fungerande tobakspolicy i skolan. Översikten visar att det krävs ytterligare forskning på området för att med säkerhet veta vad som påverkar ungdomars tobaksvanor. Det går dock att se ett visst samband mellan vissa faktorer från studierna och en lägre andel rökande elever.

Dessa är:

- En omfattande tobakspolicy där elever, men även lärare, andra vuxna och besökare på skolan inkluderas i rökförbudet.
- En omfattande policy som gäller under hela skoltiden och inte endast begränsas till geografiska områden.
- En tydlig policy där det framgår vad syftet är, vem den gäller för och när den gäller.
- Samtliga lärare har ett konsekvent ställningstagande mot tobaksanvändning och att det finns en gemensam norm mot tobaksanvändning generellt på skolan.
- En starkt upprätthållen tobakspolicy, att policyn hålls levande, följs upp och efterlevs både bland lärare och elever.

Tack till

Josefine Nilsson för arbete med redigering av rapporten. Alessandro Coppo, Fabrizio Faggiano och Sven Bremberg, medförfattarna i den vetenskapliga artikeln som ligger till grund för denna rapport.

Referenser

1. CAN, *Drogutvecklingen i Sverige: CAN rapport 130*. 2012.
2. Henriksson, C. and H. Leifman, *Skolelevers drogvanor 2011: CAN rapport 129*. 2011.
3. Galanti, M.R., I. Rosendahl, and S. Wickholm, *The development of tobacco use in adolescence among "snus starters" and "cigarette starters": an analysis of the Swedish "BROMS" cohort*. *Nicotine Tob Res*, 2008. **10**(2): p. 315-23.
4. *Tobakslag (1993:581)*. 1993.
5. Bengtsson, S. and O. Sjögren, *Rökning på skolgårdar - en granskning av några gymnasier*. Länsstyrelsen i Stockholms län, 2011. **Rapport 2001:01**.
6. Statens Folkhälsoinstitut, *Tonåringar om tobak - Vanor, kunskap och attityder*. 2010c. **R 2010:20**.
7. Regeringens proposition, *Mål för folkhälsan*. 2002/03:35.
8. Statens Folkhälsoinstitut, *Folkhälsopolitisk rapport 2010 Framtidens folkhälsa - allas ansvar*. 2010b. **R 2010:16**.
9. Regeringens proposition, *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*. 2010/11:47.
10. Statens Folkhälsoinstitut, *Tobaksfri kommun-en guide för att utveckla det tobaksförebyggande arbetet*. 2010a. **R 2010:10**.
11. Thomas, R. and R. Perera, *School-based programmes for preventing smoking*. The Cochrane Library, 2009(4).
12. Sellstrom, E. and S. Bremberg, *Is there a "school effect" on pupil outcomes? A review of multilevel studies*. *J Epidemiol Community Health*, 2006. **60**(2): p. 149-55.
13. Statens Folkhälsoinstitut, *Barn och unga önskar en rökfri skolgård - kort information till skolan*. 2010d.
14. Statens Folkhälsoinstitut, *Nationell strategi för rökfria skolgårdar - Till grundskolor och gymnasieskolor*. 2010e.
15. Moore, L., C. Roberts, and C. Tudor-Smith, *School smoking policies and smoking prevalence among adolescents: multilevel analysis of cross-sectional data from Wales*. *Tob Control*, 2001. **10**(2): p. 117-23.
16. Darling, H., et al., *Is there a relation between school smoking policies and youth cigarette smoking knowledge and behaviors?* *Health Educ Res*, 2006. **21**(1): p. 108-15.
17. Barret, S. and M. Hill, *Policy, bargaining and structure in implementation theory: towards an integrated perspective*. *Policy and Politics*, 1984. **3: 12** p. s. 219-240.
18. Buse, K., N. Mays, and G. Walt, eds. *Making Health Policy*. 2005, Open University Press: England.
19. Watts, A.W., et al., *Do students' perceptions of school smoking policies influence where students smoke?: Canada's Youth Smoking Survey*. *Cancer Causes Control*, 2010. **21**(12): p. 2085-92.
20. Griesbach, D., J. Inchley, and C. Currie, *More than words? The status and impact of smoking policies in Scottish schools*. *Health Promot Int*, 2002. **17**(1): p. 31-41.
21. Barnett, T.A., et al., *The influence of school smoking policies on student tobacco use*. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 2007. **161**(9): p. 842-8.
22. Evans-Whipp, T.J., et al., *The impact of school tobacco policies on student smoking in Washington State, United States and Victoria, Australia*. *Int J Environ Res Public Health*, 2010. **7**(3): p. 698-710.

23. Evans-Whipp, T.J., et al., *School, parent, and student perspectives of school drug policies*. J Sch Health, 2007. **77**(3): p. 138-46; quiz 153-4.
24. Lipperman-Kreda, S., M.J. Paschall, and J.W. Grube, *Perceived enforcement of school tobacco policy and adolescents' cigarette smoking*. Prev Med, 2009. **48**(6): p. 562-6.
25. Kumar, R., P.M. O'Malley, and L.D. Johnston, *School tobacco control policies related to students' smoking and attitudes toward smoking: national survey results, 1999-2000*. Health Educ Behav, 2005. **32**(6): p. 780-94.
26. Lovato, C.Y., et al., *The influence of school policies on smoking prevalence among students in grades 5-9, Canada, 2004-2005*. Prev Chronic Dis, 2010. **7**(6): p. A129.
27. Lovato, C.Y., et al., *The impact of school smoking policies and student perceptions of enforcement on school smoking prevalence and location of smoking*. Health Educ Res, 2007. **22**(6): p. 782-93.
28. Lovato, C.Y., et al., *Adolescent smoking: effect of school and community characteristics*. Am J Prev Med, 2010. **39**(6): p. 507-14.
29. Sabiston, C.M., et al., *School smoking policy characteristics and individual perceptions of the school tobacco context: are they linked to students' smoking status?* J Youth Adolesc, 2009. **38**(10): p. 1374-87.
30. Adams, M.L., et al., *The relationship between school policies and youth tobacco use*. J Sch Health, 2009. **79**(1): p. 17-23; quiz 41-3.
31. Boris, N.W., et al., *Targeting school tobacco policy: lessons from the Acadiana Coalition of Teens Against Tobacco (ACTT)*. Health Promot Pract, 2009. **10**(4): p. 549-56.
32. Hamilton, G., et al., *School policy: what helps to reduce teenage smoking?* Nicotine Tob Res, 2003. **5**(4): p. 507-13.
33. Huang, H.L., et al., *A multilevel-based study of school policy for tobacco control in relation to cigarette smoking among children in elementary schools: gender differences*. Health Educ Res, 2010. **25**(3): p. 451-63.
34. Pentz, M.A., et al., *The power of policy: the relationship of smoking policy to adolescent smoking*. Am J Public Health, 1989. **79**(7): p. 857-62.
35. Poulin, C.C., *School smoking bans: do they help/do they harm?* Drug Alcohol Rev, 2007. **26**(6): p. 615-24.
36. Wium, N., S. Burgess, and L. Moore, *Brief report: multilevel analysis of school smoking policy and pupil smoking behaviour in Wales*. J Adolesc, 2011. **34**(2): p. 385-9.
37. Wium, N. and B. Wold, *Actions taken by schools when tobacco policies are violated: associations with adolescent smoking prevalence*. Scand J Psychol, 2011. **52**(5): p. 494-501.
38. Piontek, D., et al., *School context variables and students' smoking. Testing a mediation model through multilevel analysis*. Eur Addict Res, 2008. **14**(1): p. 53-60.
39. Murnaghan, D.A., et al., *A multilevel analysis examining the association between school-based smoking policies, prevention programs and youth smoking behavior: evaluating a provincial tobacco control strategy*. Health Educ Res, 2008. **23**(6): p. 1016-28.
40. Piontek, D., et al., *Social contexts in adolescent smoking: does school policy matter?* Health Educ Res, 2008. **23**(6): p. 1029-38.
41. Sinha, D.N., et al., *School policy and tobacco use by students in Bihar, India*. Indian J Public Health, 2004. **48**(3): p. 118-22.

42. Lipperman-Kreda, S. and J.W. Grube, *Students' perception of community disapproval, perceived enforcement of school antismoking policies, personal beliefs, and their cigarette smoking behaviors: results from a structural equation modeling analysis*. *Nicotine Tob Res*, 2009. **11**(5): p. 531-9.
43. Reitsma, A.H. and S. Manske, *Smoking in Ontario schools: does policy make a difference?* *Can J Public Health*, 2004. **95**(3): p. 214-8.
44. Wakefield, M.A., et al., *Effect of restrictions on smoking at home, at school, and in public places on teenage smoking: cross sectional study*. *BMJ*, 2000. **321**(7257): p. 333-7.
45. Murnaghan, D.A., et al., *School-based tobacco-control programming and student smoking behaviour*. *Chronic Dis Can*, 2009. **29**(4): p. 169-77.
46. Øverland, S., L.E. Aaro, and R.L. Lindbak, *Associations between schools' tobacco restrictions and adolescents' use of tobacco*. *Health Educ Res*, 2010. **25**(5): p. 748-56.
47. Murnaghan, D.A., et al., *The relationship between school-based smoking policies and prevention programs on smoking behavior among grade 12 students in Prince Edward Island: a multilevel analysis*. *Prev Med*, 2007. **44**(4): p. 317-22.
48. Wold, B., et al., *National and school policies on restrictions of teacher smoking: a multilevel analysis of student exposure to teacher smoking in seven European countries*. *Health Educ Res*, 2004. **19**(3): p. 217-26.
49. von Bothmer, M. and B. Fridlund, *Promoting a tobacco-free generation: who is responsible for what?* *J Clin Nurs*, 2001. **10**(6): p. 784-92.
50. Martin, M.W., S. Levin, and R. Saunders, *Secondary school tobacco policy and prevention curricula in South Carolina*. *Nicotine Tob Res*, 1999. **1**(4): p. 341-6.
51. Pickett, W., D.A. Northrup, and M.J. Ashley, *Factors influencing implementation of the legislated smoking ban on school property in Ontario*. *Prev Med*, 1999. **29**(3): p. 157-64.
52. Statens Folkhälsoinstitut, *Rökfria skolgårdar och en tobaksfri skoltid - en kunskapssammanställning*. 2011. **A 2011:16**.
53. Byrne, D.G. and M.I. Reinhart, *Psychological determinants of adolescent smoking behaviour: A prospective study*. *Australian Journal of Psychology*, 1998. **50**(1): p. 29-34.
54. Galaif, E.R., S. Sussman, and N. Bundek, *The relations of school staff smokers' attitudes about modeling smoking behavior in students and their receptivity to no-smoking policy*. *J Drug Educ*, 1996. **26**(4): p. 313-22.
55. Elder, J.P., et al., *Tobacco use measurement, prediction, and intervention in elementary schools in four states: The CATCH study*. *Prev Med*, 1996. **25**(4): p. 486-494.
56. Sandberg, A., *Kartläggning av rökning på skolgårdar i norra Örebro län*. 2010.
57. Göteborgs Stad Miljöförvaltningen, *Rökfria skolgårdar i Göteborg – finns det?* 2008. **R 2008:7**.

Bilagor

Bilaga 1: Artikelöversikt

Artikel 1

[30]. The relationship between school policies and youth tobacco use. American School Health Association. Vol. 79:1. ss.17-23.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Utvärdera om effekten av omfattande policys med konsekvent upprätthållande är relaterat till färre observationer och rapporteringar av tobaksanvändning bland elever på skolans område.	<p>Tvärsnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Data användes från the Youth Tobacco Access Project, en omfattande 5-årig interventionsstudie om ungdomars tobaksanvändning.</p> <p>Kvalitativ metod i form av strukturerade telefonintervjuer med skolpersonal.</p>	<p>Totalt 16561 elever i årskurs 7 till 12, från 20 högstadieskolor och 20 gymnasieskolor från 24 städer i norra och centrala Illinois. Svarsfrekvensen var 54 %.</p> <p>40 skolpersonal.</p>	<p>Tobakspolicy används som begrepp i studien.</p> <p>Upprätthållandet av tobakspolicyn mättes genom strukturerade intervjuer med skolpersonal.</p> <p>Ett verktyg med 46 faktorer användes för att gradera omfattningen av tobakspolicyn och fokuserade på om policyn innehöll vissa komponenter.</p>	<p>Rökstatus delades in i rökare (de som rökt någon gång de senaste 30 dagarna) och icke-rökare (de som inte rökt de senaste 30 dagarna).</p> <p>Observation av tobaksanvändning på skolgården delades in i två mått; om elever sett elever röka på skolgården under de senaste 7 dagarna samt om ingen rökning observerats.</p>	Hierarkisk regressionsanalys	<ol style="list-style-type: none">1. Upprätthållandet av tobakspolicyn var signifikant associerad med cirka 50 % färre rapporterade observationer av tobaksanvändning på skolornas områden och 17 % mindre andel rökande elever. Ju mer konsekvent upprätthållandet var ju färre observationer rapporterades och ju mindre andel nuvarande rökande elever fanns.2. Omfattningen av tobakspolicyn var inte signifikant relaterad till observationen av tobaksanvändning på skolområdena, samspelet mellan omfattningen och upprätthållandet av tobakspolicyn var inte heller relaterad till observation av tobaksanvändning. Samma sak gällde antalet nuvarande rökande elever.

Artikel 2

[21]. The influence of school smoking policies on student tobacco use. *Arch Pediatr Adolesc Med.* Vol. 161:9. ss. 842-848.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöka sambandet mellan rökpolicy och rökbe-teende bland högstadieelever.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ metod, sekundär analys av data från Quebec Child and Adolescents Health and Social Survey. Insamlingen av data skedde under 1999 via enkäter till elever. Enkät till föräldrar och rektorer.	Randomiserat urval av elever. Totalt 763 elever i åldern 13 (från 50 skolor) samt 762 elever i åldern 16 (från 57 skolor). Skolorna valdes från en lista på kommunala och privata skolor som tillhandahölls från Utbildnings ministeriet i Quebec. De utvalda skolorna representerar tre provinser.	Rökpolicy används som begrepp i studien och tolkas som förbud att röka inomhus i skolan och/eller utomhus på skolans område. En skillnad görs på policys som antingen har lärare eller ungdomar som målgrupp.	Dagliga rökare (rökt varje dag de senaste 30 dagarna), rökare (rökt någon gång de senaste 30 dagarna) samt icke-rökare (inte rökt de senaste 30 dagarna).	Logistisk regression	<ol style="list-style-type: none"> 1. Policys som tillät lärare att röka utomhus var kopplat till andelen daglig rökare i åldern 13 år, 6,5 % jämfört med 2,3 % där det var förbjudet för lärare att röka utomhus. 2. Det var nästan 5 gånger så många flickor som var dagliga rökare i åldern 13 år om de tillhörde en skola vars policy tillät lärare att röka utomhus än bland de flickor i samma ålder som tillhörde en skola vars policy förbjöd lärare att röka utomhus. 3. Det fanns inget samband mellan policys, där ungdomarna var målgruppen, och daglig rökning i någon ålders- eller könsgrupp.

Artikel 3

[31]. Targeting school tobacco policy: lessons from the Acadiana Coalition of Teens Against Tobacco (ACTT). *Health Promotion Practice*. Vol. 10. ss. 549-556.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Jämföra heltäckande tobaksfria policys med begränsande tobakspolicys rörande elevers och skolpersonals rökbeteende.	<p>Tvårsnittsstudie med baslinje från en interventionsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod via enkäter till elever - data användes från ACTT (The Acadiana Coalition of Teens Against Tobacco) - en randomiserad, kontrollerad kohortstudie.</p> <p>Frågeformulär till skolpersonal.</p>	<p>Data samlades in från elever i nionde klass som fyllt i HHS (The Health Habits Survey). Totalt 4469 elever.</p> <p>Datainsamling för totalt 1041 lärare skedde genom en tvårsnittsstudie efter en randomisering av 20 sponsrade skolor i angränsande län.</p> <p>Ett av länen hade en heltäckande rökpolicy (4 skolor) och de resterande länen hade en begränsad rökpolicy (16 skolor).</p>	<p>Rökpolicy används som begrepp. Skillnad görs mellan heltäckande och begränsad policy.</p> <p>Heltäckande policy definieras som ett förbud mot all tobaksanvändning av alla som vistas på skolan eller skolans område samt vid alla skolaktiviteter.</p> <p>Begränsad policy definieras som ett förbud mot tobaksanvändning för eleverna men att lärarna har möjlighet att röka vid särskilda platser på skolområdet.</p>	<p>Elevnivå</p> <p>Rökstatus delades in i rökare (rökt de senaste 30 dagarna) och icke-rökare.</p> <p>Skolnivå-lärare</p> <p>Tre mått togs fram på skolnivå, rökare (som röker på skolgården eller på avgränsade platser), icke-rökare samt kunskap och attityder om tobakspolicyn.</p>	Logistisk regressionsanalys.	<p>1. Ingen betydande skillnad fanns mellan andelen lärare eller elever som rökte oavsett om man tillhörde en skola med heltäckande rökpolicy eller begränsad policy. Ingen skillnad fanns heller mellan andelen lärare som rökte på skolgården eller vid avgränsade områden, oavsett policy.</p> <p>2. Oavsett om lärarna rökte eller inte så var lärarna vid de skolorna med en heltäckande policy mer medvetna om skolans policy och var mer bekymrade över att eleverna såg lärarna röka jämfört med lärare på en skola med en begränsad policy.</p>

Artikel 4

[16]. Is there a relation between school policies and youth cigarette smoking knowledge and behaviours? *Health Education Research*. Vol. 21:1. ss. 108-115.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Nya Zeeland	Undersöka sambandet mellan rökpolicy i skolan med prevalensen av rökning bland elever, elevernas cigarettinköp, kunskap om hälsoeffekterna av att röka samt deras påverkan till att få andra att inte röka.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av sekundär insamling av data från en enkätundersökning med randomiserat urval. Enkät till skolpersonal.	2658 högstadiel elever (medelålder 15 år) från 63 skolor valda till studien genom ett flerstegsurval.	Studien beskriver begreppet policy som ett skriftligt förbud, med huvudfokus på antingen disciplinära åtgärder, avvänjningsstöd, preventivt eller omfattande.	Elevernas rökning delades in i tre kategorier - alla rökare, dagliga rökare samt "skolrökare" (som röker på skolgården).	Chi2-test, Negativ binominal regressionsanalys.	1. Inget samband mellan rökpolicy i skolan och rökning bland elever kunde hittas, oavsett fokus på policy. 2. Inget samband kunde hittas mellan rökpolicy i skolan och elevers inhandlande av cigaretter samt deras kunskap om hälsoeffekterna av att röka.

Artikel 5

[23]. School, parents and student perspective of school drug policies. Journal of School Health. Vol. 77:3. ss. 138-146.

Land	Syfte	Metod och studie-design	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA och Australien	Undersöka hur förmedlingen och implementeringen av tobakspolicy ser ut samt hur olika policyvariabler påverkar elevernas droganvändning på skolan och deras uppfattning om andra elevernas drogbruk.	<p>Tvärnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ design i form av enkäter till elever som deltog i IYDS (Youth Development Study).</p> <p>Frågeformulär till skolpersonal.</p> <p>Strukturerade telefonintervjuer med föräldrar.</p>	3876 elever vid 205 högstadieskolor i delstaten Washington, USA och i delstaten Victoria, Australien (Årskurs 7 och 9). Representerat urval för de två staterna.	<p>Studien undersöker drogpolicys.</p> <p>Drogpolicyn undersöks efter tre dimensioner;</p> <p>Inriktning (totalt förbud eller "harm-minimization"), upprätthållande (vad som leder till att olika åtgärder vidtas) samt föräldrars medvetenhet om drogpolicyn.</p>	Tre utfallsmått togs fram, elevernas uppfattning om rökning vid skolan, elevernas uppfattning om att använda alkohol vid skolan samt elevernas rapportering om att ha varit berusad/hög på droger på skolan.	Bivariata och multivariata logistiska regressionsanalyser.	<ol style="list-style-type: none"> 1. I skolor med totalt förbud mot droger upplevde cirka 50 % färre elever att tobaksbruk förekom på skolgården jämfört med andra skolor. 2. I skolor där föräldrarna uppgav hög medvetenhet om policyn upplevde 25 procent färre av eleverna att tobaksbruk förekom på skolgården jämfört med andra skolor. 3. Att involvera föräldrar i skapandet av policyn ledde inte till en större medvetenhet om policyn hos dem jämfört med föräldrar som inte involverats.

Artikel 6

[22]. The impact of school tobacco policies on student smoking in Washington State, United states and Victoria, Australia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. Vol. 7:3. ss. 698-710.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA och Australien	Jämförelse av effekten av olika policyvariabler på ungdomars rökning på skolor i Washington (US) och Victoria (AU). Skolorna har olika utgångspunkt då det gäller policy-mål, "harm-minimization" i Australien samt totalt förbud i USA.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ design, datainsamling via enkät till elever. Frågeformulär till lärare.	3466 elever (årskurs 8 och 10) ifrån totalt 285 skolor från delstaten Washington, USA och från delstaten Victoria, Australien. Representativt urval för de två staterna.	Studien beskriver begreppet policy som ett förbud mot rökning. Fyra variabler beskrivs för policy: 1. Policyns omfattning - vilka som inkluderas, var förbudet gäller. 2. Skolans attityd till rökning - gradering från totalt förbud till "harm minimization" (se begrepps-förklaring i kommentarerna). 3. Upprätthållande – från strikt till inte alls strikt. 4. Påföljd vid rökning – bestraffande eller stödjande åtgärder	Rökare delades in i daglig rökare (rökt de senaste 30 dagarna), icke-daglig rökare samt icke-rökare. Andel elever som uppfattar att många elever röker på skolgården.	Logistisk regressionsanalys med random effekter.	1. Inga skillnader fanns på effekten av olika policyvariabler på elevernas rökvanor, ingen skillnad oavsett om policyn hade "harm-minimization" som utgångspunkt eller totalt förbud, heller ingen skillnad oavsett omfattning på policyn. 2. Upprätthållande var den enda variabeln som hade ett tydligt samband med elevers uppfattning av rökning på skolornas område (minskad andel som uppfattar).

Artikel 7

[20]. More than words? The status and impact of smoking policies in Scottish schools. *Health Promotion International*. Vol. 17:1. ss.31-41.

Land	Syfte	Metod och studie-design	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Skottland	Undersöker statusen av nuvarande tobakspolicys i skolor samt samband mellan dessa och rökvanor bland elever och lärare.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ design, enkäter till elever från HBSC studie. Frågeformulär till skolpersonal.	Totalt 1644 högstadiel elever (15 år) från 81 systematiskt, slumpmässigt utvalda klasser från 77 skolor. Svarsfrekvensen var 82,2%.	Studien beskriver begreppet policy som ett antaget och skriftligt förbud mot rökning. Statusen på tobakspolicyn mättes utifrån tre indikatorer, om tobakspolicyn var skriftlig, muntlig eller otydlig, om rökning var totalt eller delvis förbjudet samt om tobakspolicyn alltid upprätthölls eller inte.	Elevers uppfattning om rökning delades in i två mått; andelen elever som röker på skolgården samt andelen elever som röker på toaletterna. Elevernas upplevelse om lärarnas rökning delades in i två mått; andelen lärare som röker i personalrummet samt andelen lärare som röker på skolgården under skoltid.	Chi2-test.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mer än dubbelt så många elever uppgav att de aldrig märker av att elever röker på skolgården i skolor med en skriftlig rökpolicy jämfört med skolor med en informell rökpolicy (12.1 procent jämfört med 4.9 procent). 2. Färre elever uppgav att lärare rökte i lärarrummen i skolor som hade en skriftlig rökpolicy jämfört med skolor med en informell rökpolicy (15.4 procent jämfört med 34.2). 3. I skolor som kontinuerligt upprätthöll elevernas rökpolicy hade färre elever uppgett att elever röker på skolgården jämfört med skolor som inte upprätthöll rökpolicy kontinuerligt (57 procent jämfört med 66 procent). 4. Totalt rökförbud för lärare var associerat med färre elever som rapporterade att lärare röker inomhus, men fler rapporteringar om att lärare röker utomhus.

Artikel 8

[32]. School policy: what helps to reduce teenage smoking? *Nicotine & Tobacco Research*. Vol. 5:4. ss. 507-513.

Land	Syfte	Metod och studie-design	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Australien	Undersöker om olika preventions- komponenter (bland annat drogpolicy) i skolan har ett samband med minskad rökning bland elever i nionde klass.	<p>Tvärsnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Använder data från en regional baslinje, två-årig kluster-randomiserad interventionsstudie i Perth i Australien.</p> <p>Kvalitativ metod i form av intervjuer. I varje skola intervjuades rektorn eller annan skolpersonal.</p>	<p>Totalt 4697 elever i nionde klass från 22 skolor och 186 klasser, medelåldern var 13,6 år.</p> <p>31 av 52 statliga skolor (60 %) i Perth gick med på att delta i studien.</p>	<p>Studien skiljer på hälsofrämjande policy och drogpolicy.</p> <p>Fem komponenter användes för att definiera policy:</p> <p>att ha en hälsokommitté, att ha en skriftlig hälsofrämjande policy, att ha en skriftlig drogpolicy, tillgänglighet av rådgivning och utbildning samt konsekvenser kategoriserade som "endast disciplinära" vs. "utbildning och disciplinära".</p>	Elevernas rökning analyserades som; någonsin rökt samt regelbundna rökare.	Logistisk regressionsanalys.	Endast utbildning eller rådgivning som åtgärd för de elever som brutit mot tobaksreglerna var associerat med 27 % lägre risk att vara en tillfällig rökare samt 33 % lägre risk att vara en regelbunden rökare, jämfört med disciplinerade åtgärder.

Artikel 9

[33]. A multilevel-based study of school policy for tobacco control in relation to cigarette smoking among children in elementary schools: gender differences. *Health Education Research*. Vol. 25:3 ss. 451-463.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Taiwan	Undersöker statusen på skolbaserade tobakspolicys och implementering i relation till elevers rökvanor utifrån ett könsperspektiv.	<p>Tvärnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod via enkäter till elever utifrån CSS (Control of School-aged Children Smoking Study) från 2008.</p> <p>Data om skolornas tobakspolicy samt arbete med tobaksprevention samlades in via ett frågeformulär som fylldes i av skoladministrationen.</p>	<p>Totalt 2350 elever med en medelålder på 10.9 år (+/- 1.2 år) från 26 skolor (10 bergsskolor samt 8 stads- och landsbygdsskolor vardera). Svarsfrekvensen var 94 %.</p> <p>Klusterurval där skolan var urvalet.</p> <p>Grundskolor valdes slumpmässigt utifrån stratifiering av tre geografiska områden (stad, landsbygd samt bergsområden).</p>	<p>Skolbaserad rökpolicy används som begrepp i studien.</p> <p>Statusen på rökpolicy definierades utifrån om den var skriftlig eller inte, typ av förbud (totalt eller delvis), upprätthållande (alltid eller inte), hälsoutbildning kopplat till tobak, deltagande i tobakspreventiva events, tillgång till rökavvänjningsprogram samt sanktioner.</p>	Elevernas rökvanor delades in i icke-rökare (de som aldrig någonsin rökt, inte ens ett bloss) och någonsin-rökare (de som rökt en cigarett eller mer).	<p>Multilevel logistisk regressionsanalys.</p> <p>STATA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bland pojkar var risken 6 gånger större att vara en "någonsin rökare" om eleven tillhörde en skola utan aktiviteter mot tobak samt om skolan saknade en skolplan mot tobak. För tjejer var samma risk 3 gånger större. 2. Pojkar som uppfattade att andra elever rökte på skolans område hade 2-3 gånger så stor risk att röka jämfört med elever som inte hade den uppfattningen. 3. Om skolans policy var skriftlig eller ej, olika rökförbud samt om en skola var hälsofrämjande eller inte visade sig inte vara relaterat till elevernas rökvanor.

Artikel 10

[25]. School tobacco control policies related to students' smoking and attitudes toward smoking: national survey results, 1999-2000. *Health Education & Behavior*. Vol. 32. ss. 780-794.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Undersöker kopplingen mellan skolpolicy, som syftar till att bevaka elevers beteende, och vidtagna åtgärder då policyn överträds, tobaksanvändning bland personalen samt elevernas rökvanor och attityder till rökning.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Data från en pågående nationell studie - Monitoring the Future (MTF). Datainsamlingen skedde under 1999-2000 från skoladministratörer och från elever som deltog med sitt andra år i MTF studien.	Totalt 14125 elever i årskurs 8, 14848 elever första året på gymnasiet samt 6773 elever tredje året på gymnasiet. Skillnad görs på högstadieelever (elever i årskurs 8) samt gymnasieelever (första och sista års elever på gymnasiet). En tre-steps urvalsprocess valde ut särskilda geografiska områden inom de 48 staterna, en eller flera skolor inom varje område samt studenter inom varje skola.	Tobakspolicy används som begrepp i studien. Policyn graderades utifrån ett antal frågor med mått. Frågorna handlar bland annat om upprätthållande (från inte strikt alls till väldigt strikt), åtgärder som vidtas då någon bryter mot tobakspolicyn, samt regler för tobaksanvändning för lärarna.	Elevernas rökvanor delades in i daglig rökare (en cigarett eller mer per dag de senaste 30 dagarna) och icke-daglig rökare (mindre än en cigarett per dag de senaste 30 dagarna). Attityder till rökning bland personer 18 år eller äldre mättes också bland eleverna med tre utfall, ogillar inte, ogillar samt ogillar starkt.	Hierarkiska analyser, logistisk regression, linjär regression.	<ol style="list-style-type: none"> Högstadieskolor (men inte gymnasieskolor) som hårt bevakade sina elever hade lägre andel elever som rökte än skolor som hade mindre bevakning. Ungefär 3 % fler elever i gymnasieskolorna rökte dagligen där lärarna tilläts att röka än i de skolor där lärarna inte tilläts röka. Skolor med allvarigare konsekvenser för de elever som bröt mot skolpolicyn hade inte lägre nivåer av cigarettanvändning bland eleverna, inte heller ett högre ogillande mot cigarettanvändning bland eleverna (inverst orsaks samband).

Artikel 11

[42]. Students' perception of community disapproval, perceived enforcement of school antismoking policies, personal beliefs, and their cigarette smoking behaviours: Results from a structural equation modelling analysis. *Health Education Research*. Vol. 11:5. ss.531-539.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Undersöker en modell som specificerar direkta och indirekta samband mellan samhällsnormer, anti-tobakspolicys i skolan, vuxnas attityder till rökning samt rökbeteende.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ design i form av sekundär insamling av data från en enkätundersökning – OHT (Oregon Health Teens) – till elever.	17256 högstadie- och gymnasieelever från 255 skolor i Oregon med randomiserat urval.	Studien beskriver begreppet policy som ett antaget förbud mot tobaksbruk. Upprätthållandet av tobakspolicy mäts genom frågan till elever; "finns det en regel mot tobak på din skola?" med fyra svarsalternativ; Ingen regel, det finns en regel men den upprätthålls inte, det finns en regel som upprätthålls ibland samt det finns en regel som upprätthålls strikt.	Elevernas rökvanor mättes i hur många cigaretter som eleverna rökt de senaste 30 dagarna, generellt och på skolans område.	Latent variable structural equation modeling.	1. Det fanns en ökad risk mellan senaste 30 dagars rökning och sociala förväntningar kring rökning, upplevd rökning bland vänner, ålder och tidig debut. 2. Det fanns en minskad risk mellan rökning och personligt ogillande till rökning, upplevd skada vid rökning och upplevd tillgänglighet till tobak. 3. Ett indirekt samband hittades mellan upplevt upprätthållande av policyn och rökning senaste 30 dagarna. (se mer i kommentarerna).

Artikel 12

[24]. Perceived enforcement of school tobacco policy and adolescents' cigarette smoking. *Preventive medicine*. Vol. 48:6. ss. 562-566.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Att studera sambandet mellan upplevelsen av genomdrivandet av tobakspolicy på skolnivå och rökvanor bland elever.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ design i form av sekundär insamling av data från en enkätundersökning – OHT (Oregon Health Teens) – till elever.	21281 elever mellanstadie- och högstadi-eelever från 255 skolor i Oregon med randomiserat urval.	I studien används begreppet anti-rökpolicy vilket kan tolkas som ett förbud mot rökning. Anti-rökpolicyn mättes utifrån andelen elever som bekräftade synen på upprätthållandet av policyn som strikt, i kvartiler.	Elevernas rökvanor mättes i fem utfall. Dessa var; röker på något sätt, daglig-rökare, tung episodisk rökning, röker på skolgården samt sannolikheten att röka en cigarett som erbjuds av bästa vännen.	Multilevel logistisk regressionsanalys.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Där högst andel elever upplevde att tobakspolicyn upprätthölls strikt var det nästan hälften så sannolikt att elever också rökte dagligen. 2. Det var nästan 40 procent lägre risk att elever hade rökt de senaste 30 dagarna. 3. Eleverna hade nästan 65 procent lägre risk att röka på skolan.

Artikel 13

[27]. The impact of school smoking policies and student perceptions of enforcement on school smoking prevalence and location of smoking. *Health Education Research*. Vol. 22:6. ss. 782-793.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Bedöma hur tobakspolicys avsikt, implementering samt upplevelsen av policyns upprätthållande påverkar elevers rökning samt lokalisering för deras tobaksanvändning under skoltid.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ studie i form av enkäter till elever och skolpersonal. Dokumentgranskning.	22 318 högstadiel elever från 81 slumpmässigt utvalda skolor i fem geografiskt spridda provinser i Kanada, med olika prevalens av rökning bland ungdomar.	Studien beskriver begreppet policy som ett skriftligt förbud mot tobaksbruk och inkluderandet av stödjande insatser. Sju variabler används för att mäta tobakspolicyn: utvecklandet, uppföljning och kommunikering, syfte och mål, förbud, styrkan av upprätthållandet, upprätthållandets karaktär samt tobaksprevention och hjälp till att sluta röka. Implementeringen mättes genom intervjuer med rektorer och annan skolpersonal.	Andel rökare (rökt några bloss minst två dagar senaste månaden) på skolenivå, rökning på skolområde.	Deskriptiva analyser, regressionsanalys.	1. Ett svagt samband mellan en strikt tobakspolicy och att färre elever som röker på skolgården hittades. 2. Hur policyn implementerats har svag påverkan på elevers rökning på skolgården, en väl implementerad policy leder till att färre röker. 3. Varken en strikt tobakspolicy, implementeringen eller elevers uppfattning om policyn påverkade den totala prevalensen av elevers rökning.

Artikel 14

[28]. Adolescent smoking: effect of school and community characteristics. *American Journal of Preventive Medicine*. Vol. 39:6. ss. 507-514.

Land	Syfte	Metod och studie-design	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöker inflytandet av skolbaserade tobaks- policy/program på ungdomars rök beteende, i kombination med den omgivande gemenskapen och miljön.	<p>Tvärsnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod via enkäter till elever - SHAPES (The Tobacco Module of the School Health Action, Planning and Evaluation System).</p> <p>Enkäterna till skolpersonalen utgick från Health Canada framework.</p> <p>Dokument granskning</p> <p>Kvalitativ metod i form av intervjuer med skolpersonal.</p> <p>Fältobservationer genomfördes för att observera synligheten av tobaksreklam samt synligheten av elevers rökning vid skolorna.</p>	<p>Totalt 22681 elever från 77 skolor med en genomsnittsalder på 16 år.</p> <p>Under 2003-2004 rekryterades gymnasieskolor från fem kanadensiska provinser.</p> <p>Skoldistrikt inom varje provins grupperades utefter vissa kriterier, därefter valdes skolor ut slumpmässigt utifrån varje grupp.</p>	<p>Rökpolicy används som begrepp. I studien undersöks rökpolycys som är skrivna dokument. Policyn kunde antingen vara skolans egen policy eller distriktets policy (om skolan inte hade någon egen).</p> <p>Policyns styrka och intention mättes utifrån tidigare kodningsschema och graderades från undermålig till enastående. Upprätthållandet graderades utifrån intervjuer med skolpersonal.</p> <p>Skolpersonal fyllde i en enkät om skolornas tobaksprevention och avvänjningsprogram.</p> <p>Tre policyvariabler togs därmed fram; skriftligt förbud, upprätthållande för elever samt upprätthållande för andra.</p>	Elevernas rökvanor delades in i rökare (rökt minst 100 cigaretter samt minst ett bloss de senaste 30 dagarna) och icke-rökare.	Generaliserade linjära modeller, Multilevel logistisk regression.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det var 8 % mindre sannolikt att en elev rökte om eleven tillhörde en skola där tobaksanvändning var starkt förbjudet på skolan och på skolans område. 2. Det var cirka 20 procent mer sannolikt att en elev rökte som tillhörde en skola där tobakspolicyn konsekvent upprätthölls bland elever samt där lärare fanns på plats fysiskt för att kontrollera efterlevelsen av policyn. 3. Det var 25 % mer sannolikt att en elev rökte på de skolor där elever var tillåtna att röka på skolgården jämfört med på skolor där det var förbjudet. 4. Det var 13 % mindre sannolikt att en elev rökte om eleven tillhörde en skola med tillgång till preventionsprogram än en skola utan preventionsprogram.

Artikel 15

[26]. The influence of school policies on smoking prevalence among students in grades 5-9, Canada, 2004-2005. *Preventing chronic disease. Public Health research, practice, and policy*. Vol. 7:6.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöker om olika egenskaper av en policy har ett samband med antalet rökande elever, samt hur policyns egenskaper påverkar det individuella rök beteendet hos elever.	<p>Tvåsnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Data samlades in som en del av 2004-2005 års YSS (Youth Smoking Survey) genomförd av University of Waterloo. Studien grundar sig på SHAPES. Studien genomförs vartannat år och tillför nationell och provinsiell data om attityder och beteenden kopplat till tobak bland barn och ungdomar.</p> <p>Dokumentgranskning utifrån ett kodningsschema.</p> <p>Kvalitativ metod i form av intervjuer med skolpersonal.</p>	<p>Totalt 27892 st. elever i klass 5-12 från</p> <p>272 grundskolor i 10 kanadensiska provinser.</p> <p>Urvalet skedde i två steg, först valdes skolstyrelser ut inom varje provins, sedan valdes skolor utifrån tre faktorer - provins, rökstatus samt klassnivå.</p>	<p>Policy definieras som ett skriftligt dokument, antingen skolans egen policy, skolstyrelsens policy eller både och. Skolor utan policy utelämnades ur studien.</p> <p>Kodningsschema användes för att mäta styrkan i policyn. Schemat innehöll frågor om framtagandet, övervakandet och kommunikeringen av policyn, syfte och mål, rökförbud, åtgärder, utbildning i tobaksprevention samt avvänjningsprogram.</p> <p>Intervjuer användes för att mäta styrkan av policyns upprätthållande.</p>	<p>Elevernas rökvanor delades in i rökare (rökt minst 100 cigaretter samt rökt minst ett bloss under de senaste 30 dagarna) och icke-rökare. Prevalensen av rökare vid varje skola togs sedan fram.</p>	<p>Multinivå regressionsanalys.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tobakspolicys som förbjöd elever att röka var associerat med 56 % mindre antal rökande elever samt förknippat med 46 % mindre risk att elever rökte jämfört med policys utan rökförbud för elever. 2. Tobakspolicys med tydligt syfte och mål var associerat med 36 % lägre andel rökande elever samt var förknippat med 60 % mindre risk att elever rökte jämfört med policys utan tydligt syfte och mål. 3. Det var ungefär dubbelt så stor sannolikhet att elever rökte om hon eller han tillhörde en skola med tillgång till ett avvänjningsprogram. 4. Att ha en ansvarig person för upprätthållandet av policyn var ingen betydande faktor varken på skolnivå eller på individnivå.

Artikel 16

[15]. School smoking policies and smoking prevalence among adolescents: multilevel analysis of cross-sectional data from Wales. *Tobacco Control*. Vol. 2001:10 ss. 117-123.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Wales	Undersöka sambandet mellan rökpolicy i skolan och prevalensen av rökning bland elever.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod genom enkäter till elever utifrån HBSC – studie genomförd av World Health Organisation. Frågeformulär till skolpersonal.	1375 elever i åldern 15-16 år. Klusterurval i två steg, stratifierat randomiserat urval av skolor. Randomiserat urval av elever från 55 skolor.	I studien används begreppet anti-rökpolicy vilket troligen menas som ett förbud mot rökning. Policy graderades i tre steg; strikta då de var skriftliga med förbud för samtliga på hela skolans område, medelmåttiga om de inte var skriftliga och det endast var delvis förbud för vuxna, samt svaga om det inte fanns någon tobakspolicy för varken elever eller vuxna. Upprätthållandet graderades som hög eller låg för antingen elever eller lärare.	Elevernas rökvanor mättes i två mått, daglig rökare (de som uppgav att de rökte varje dag) och vecko-rökare (de som uppgav att de rökte minst en gång i veckan men inte varje dag).	Multilevel regressionsanalys.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det var tre gånger mindre risk att elever rökte dagligen i skolor som hade en strikt policy jämfört med de som hade en svag policy. 2. Det var två gånger mindre risk att elever rökte varje vecka i skolor som hade en strikt policy jämfört med de som hade en svag policy. 3. På skolor där policyn upprätthölls bland eleverna hade eleverna 33 procent lägre risk att vara en daglig rökare än på skolor som inte upprätthöll policyn. 4. Upprätthållande bland lärare hade inget samband med elevers rökning.

Artikel 17

[47]. The relationship between school-based smoking policies and prevention programs on smoking behavior among grade 12 students in Prince Edward Island: a multi-level analysis. *Preventive Medicine*. Vol. 44. ss. 317-322.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöka hur skolbaserade rök-policys och pre-ventions-program är kopplade till tillfällig och regel-bunden rökning bland elever.	Upprepad tvär-snittsstudie med jämförelse över tid. Kvantitativ metod via enkäter till elever via SHAPES (The tobacco Module of the School Health Action, Planning and Evaluation System).	Totalt 3965 elever sista året på gym-nasiet från 10 engelsktalande gymnasieskolor under 1999-2001.	Skolbaserad rökpo-licy används som begrepp i studien och definieras som regler mot rökning på skolan. Preventions-program och to-bakspolicy basera-des på om skolorna deltog i något av tobakspreventions-programmen som fanns tillgängliga då insamling av materialet skedde.	Rökare mättes med tre mått, icke-rökare (de som aldrig rökt eller prövat en gång), tillfälliga rökare (röker mindre än varje vecka) samt regelbundna rökare (röker varje vecka).	Multilevel logistisk regressionsanalys.	<p>1. Vid jämförelse mellan tillfällig rökare och icke-rökare var det 60 % mindre sannolikt för elever som tillhörde skolor med ett preventions-program att vara en tillfällig rökare än elever som tillhörde skolor utan preventionsprogram, sambandet fanns inte för regelbundna rökare.</p> <p>2. Det var 60 % mindre sannolikt för elever vars skola hade en tobakspolicy och som ansåg att det fanns tydliga regler för rökning på skolan, att vara en tillfällig rökare, än för elever som inte ansåg detsamma.</p> <p>3. Vid jämförelse mellan tillfällig rökare och regelbunden rökare hade elever som trodde att man fick problem om man bröt mot tobaksregler-na nästan 50 % ökad risk att vara en regelbunden rökare.</p>

Artikel 18

[39]. A multilevel analysis examining the association between school-based smoking policies, prevention programs and youth smoking behavior: evaluating a provincial tobacco control strategy. *Health Education Research*. Vol. 23:6. ss. 1016-1028.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöker hur rökpolitics och preventionsprogram är kopplade till elevers rökning.	Upprepad tvärsnittsstudie med jämförelse över tid. Kvantitativ metod via enkäter till elever med datainsamling under tre år (1999-2001). Datainsamlingen utgick från SHAPES (The Tobacco Module of the School Health Action, Planning and Evaluation System).	10 skolor, totalt 4732 elever. Endast data från elever från första året på gymnasiet från tre tillfällen används i studien. Totalt 1534 elever år 1999, 1537 elever år 2000 samt 1661 elever år 2001.	Rökpolicy används som begrepp för att beskriva regler för rökning för eleverna att följa. Preventionsprogram och tobakspolicy baserades på om skolorna deltog i något av tobakspreventionsprogrammen som fanns tillgängliga i Kanada under 1999 – 2001 och/eller om skolorna hade implementerat en tobakspolicy.	Rökvanorna mättes i tre mått, icke-rökare (de som aldrig rökt eller endast prövat att röka någon enstaka gång), tillfälliga rökare (de som röker mindre än varje vecka) samt regelbundna rökare (de som röker varje vecka eller de flesta dagarna under veckan).	Multilevel logistisk regressionsanalys användes för att undersöka hur både egenskaper hos skolan och eleverna var sammankopplade med elevernas rökbeteende.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tobakspolicy hade ett icke-signifikant samband med minskad tillfällig rökning bland elever och ökad risk för regelbunden rökning. 2. Preventionsprogram hade samband med en mindre risk för tillfällig rökning bland elever, men inte med regelbunden rökning. 3. Elever som trodde att man fick problem om man inte följde skolans regler mot tobaksanvändning hade cirka 25 procent mindre risk för tillfällig rökning men inte för regelbunden rökning. 4. Närvaron av både preventionsprogram och tobakspolicy hade inget samband med elevers rökning.

Artikel 19

[45]. School-based tobacco-control programming and student smoking behavior. *Chronic Diseases in Canada*. Vol. 29:4. ss. 169-177.

Land	Syfte	Metod och studie-design	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöker olika policy faktorer som påverkar ungdomars rökvanor.	<p>Upprepad tvärsnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod i form av enkäter till elever.</p> <p>Data samlades in vid tre tillfällen - 1999, 2000 och 2001 via SHAPES (Tobacco module of the School Health Action, Planning and Evaluation System).</p> <p>Studien är en del av ett omfattande tobakspreventions initiativ för Prince Edward Islands Tobacco Reduction Alliance (PETRA).</p>	<p>Totalt 1537 elever första året på gymnasiet år 1999, 1514 elever andra året på gymnasiet år 2000 samt 1429 elever tredje året på gymnasiet år 2001.</p> <p>Tio engelsktalande skolor. Elever från samma skolgång följdes under tre år.</p>	<p>Preventionsprogram mot tobak och tobakspolicy används som synonymer och mättes enligt följande; att se andra elever röka nära skolan, att se skolpersonal röka nära skolan, tydliga regler för rökning på skolan, åtgärder som vidtas då reglerna överträds, elever som röker där de är förbjudna att röka samt elever som blir tillfrågade om ålder då de köper cigaretter.</p>	<p>Elevernas rökvanor delades in i regelbundna rökare (röker varje vecka), tillfälliga rökare (röker mindre än varje vecka) samt icke-rökare (aldrig rökt eller provat en gång men slutat).</p>	<p>Logistisk regressionsanalys</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Flickor som såg elever röka på skolan där det var förbjudet att röka hade mer än dubbelt så stor risk att vara regelbundna rökare 2. Pojkar som såg lärare röka nära skolan hade dubbelt så stor risk att vara regelbundna rökare. 3. Den faktor som påverkade ungdomarnas rökvanor i störst utsträckning var om ungdomarna hade vänner som rökte.

Artikel 20

[34]. The power of policy: the relationship of smoking policy to adolescent smoking. *American Journal of Public Health*. Vol. 79:7. ss. 857-862.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Undersöker policyns effektivitet att minska prevalensen av rökande ungdomar samt dess styrka.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Kvalitativ metod - rektorer och annan personal intervjuades.	Totalt 4807 elever i klass 7 från 23 skolor i San Diego och Los Angeles Skolorna representerar alla mellan- och högstadieskolor från tre stora skoldistrikt som deltar i en femårig undersökning där olika tobakspreventions-åtgärder undersöks. Svarsfrekvensen bland eleverna var 79 %.	I Kalifornien är det förbjudet för elever att röka på mellan- och högstadieskolors områden. Vid studiens genomförande hade förbudet införts 34 år tidigare och eleverna varit exponerade för förbudet i genomsnitt 13 månader. Fyra variabler användes för att mäta tobakspolicys; omfattning, förebyggande fokus, fokus på avvänjning samt fokus på straff eller åtgärder.	Elevernas rökvanor delades in i fyra mått. De som rökte den senaste veckan, de som rökte de senaste 24 timmarna, hur många cigaretter som röktes under den senaste veckan samt under de senaste 24 timmarna.	T-test, multipel linjär och logistisk regressionsanalys.	1. Prevalensen av rökare var lägre bland de skolor som uppfyllde samtliga fyra policynivåer (4,93 % som rökte senaste veckan, 1,84 % som rökte de senaste 24 timmarna) jämfört med de skolor som uppfyllde färre än fyra komponenter (5,60 % som rökte senaste veckan samt 2,43 % som rökte de senaste 24 timmarna). 2. Skolor med policy som hade en stark betoning på prevention hade lägre andel elever som rökte än de som hade en låg betoning på prevention. 3. Skolor vars policy hade en svag betoning på att få de elever som röker att sluta hade en koppling till lägre andel elever som rökte än de som hade en hög betoning på det samma 4. Fokus på straff samt olika typer av straff hade ingen påverkan på andelen rökare.

Artikel 21

[38]. School context variables and students' smoking. Testing a mediation model through multilevel analysis. *European Addiction Research*. Vol. 14. ss. 53-60.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Tyskland	Undersöker effekten av rökpolycys i skolan på det individuella rökning-beteendet hos ungdomar.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ metod via enkäter till elever. Data baserades på en 1-årig uppföljnings undersökning på skolor i Bavaria i Tyskland.	Totalt 40 skolor, 138 klasser, 3364 elever med en medelålder på 14.05 år. 27 skolor (projekt-skolor) valdes från ett regionalt projekt i Bavaria i Tyskland som syftar till att få skolor helt rökfria. 21 skolor (icke-projekt skolor) valdes ut slumpmässigt från övriga skolor i Bavaria.	Rökpolicy används som begrepp i studien. Skolornas rökpolicy bedömdes utifrån en enkät som fylldes i av skolpersonal. Frågorna handlade om: a) formella regler mot tobaksanvändning för eleverna b) formella regler mot tobaksanvändning för vuxna (lärare, föräldrar, besökare) c) övervakning d) åtgärder till följd av överträdelse av policyn e) avvänjningsprogram f) preventionsarbete mot rökning	Elevernas rökvanor delades i rökare (de som rök de senaste 30 dagarna) samt icke-rökare (om man inte rök de senaste 30 dagarna).	Multinivå regressionsmodeller.	1. Rökning var vanligare bland icke-projekt skolor än bland projektskolorna (25,5% jämfört med 22,0%). 2. I skolor med ett heltäckande rökförbud för elever (på skolgården, omgivande miljöer och i skolbyggnaden) var andelen rökande elever nästan 40 % mindre jämfört med skolor utan ett sådant förbud. 3. Andel rökande elever var inte relaterat till rökförbud för vuxna, uppföljning av elevernas efterlevnad, åtgärder eller avvänjningsförsök.

Artikel 22

[40]. Social contexts in adolescent smoking: does school policy matter? *Health Education Research*. Vol. 23:6. ss. 1029-1038.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Tyskland	Undersöker sambandet mellan ungdomars rökvanor och kontextuella faktorer.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Data baserades på en 1-årig uppföljningsundersökning på skolor i Bavaria i Tyskland.	Totalt studerades 40 skolor och 3364 elever i ålder 10-15 år (majoriteten) samt 16-21 år. Svansfrekvens på 90,3 %. 27 skolor (projektskolor) valdes från ett regionalt projekt i Bavaria i Tyskland som syftar till att få skolor helt rökfria. 21 skolor (icke-projekt skolor) valdes ut slumpmässigt från övriga skolor i Bavaria.	Rökpolicy används som begrepp i studien och upplevs som regler mot tobaksanvändning. Fyra mått som självrapporterades av eleverna användes för att mäta skolornas policy: 1. regler mot rökning för elever 2. konsekvenser för elever vid överträdelse av reglerna 3. förekomsten av rökavvänjningsprogram för elever 4. elevernas deltagande i beslutsfattande Policyns upprätthållande mättes genom att undersöka om elever upplevde att lärare och elever rökte på skolan.	Rökare definierades som de som rökt någon gång under de senaste 30 dagarna.	Multivariat logistisk regression, Huber and White estimator av standardfel	1. Det var 60 % ökad risk för de yngre eleverna att röka i de skolor där det inte fanns något rökförbud för elever. 2. För elever i den äldre målgruppen som upplevde att lärare rökte på skolgården var det nästan 2 gånger vanligare att man rökte än bland elever som inte upplevde samma sak.

Artikel 23

[35]. School smoking bans: do they help/do they harm? *Drug and Alcohol Review*. Vol. 26. ss. 615-624.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöker sambandet mellan rökförbud i skolor, rökstart och skolprestationer.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Studien grundar sig på 2002 års SDUSAP (Student Drug Use Survey in the Atlantic Provinces). Den tredje tvärsektoriella studien utförd på elever i 4 provinser i Kanada.	Totalt 12990 elever från fyra provinser i Kanada i klass 7, 9, 10 och 12 med en medelålder på 14,9 år. Svarsfrekvensen var 97 %. En-stegs klusterprov där skolklasserna valdes ut slumpmässigt utifrån årskurs och antingen landsting eller skoldistrikt.	Rökförbud används som begrepp och innefattar regler mot rökning på skolor och självrapporterades av eleverna.	Tre utfallsmått togs fram, om man rökte en hel cigarett det senaste året, prevalensen av rökning i skolan samt genomsnittliga betyg i skolan.	Random effekt modell, multinivå logistisk regression.	<ol style="list-style-type: none"> De elever som inte visste om deras skola hade regler mot rökning hade 36 % mindre risk att ha rökst det senaste året. De elever som uppgav att deras skola inte hade regler mot rökning hade inte större risk att röka än de som svarade att de inte visste. Det fanns kopplingar mellan utbildningsnivån bland elever och rapportering om regler mot rökning på skolan. Majoriteten av de som uppgav att skolan inte hade en regel mot rökning hade en sämre utbildningsnivå än de elever som uppgav att det fanns en regel mot rökning på skolan.

Artikel 24

[43]. Smoking in Ontario schools: does policy make a difference? *Revue Canadienne de santé publique*. Vol. 95:3. ss. 214-218.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Undersöker relationen mellan elevers rökvanor och elevers uppfattning om skolans tobakspolicy.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Datainsamlingen använde sig av School Smoking Profile som innehåller 43 frågor om bland annat rökbeteende och tobakspolicy.	57 grundskolor (Klass 6-8) med totalt 6795 elever samt 29 gymnasieskolor (Klass 9 till 12) med totalt 23458 elever.	Tobakspolicy definieras som olika regler mot tobak i skolan, självrapporterades av eleverna . Styrkan i skolornas policy graderas utifrån fem faktorer: 1. Böter för rökning på skolan 2. Elever som röker i närheten av skolan 3. Tydliga regler för eleverna mot rökning 4. Konsekvenser vid överträdelse av policyn 5. Rökning på förbjudna platser Graderingarna sorterades in under två huvudprinciper - regler och upprätthållande.	Rökare definierades som de som rökt de senaste 30 dagarna. Rökare bröts ned i tre mått till; nybörjare, icke-daglig rökare samt daglig rökare.	Deskriptiv statistik, principal-komponentanalys, chi2-test, logistisk regressionsanalys	1. Ju högre mått på upprätthållande av tobakspolicy i grundskolorna desto lägre andel rökare. 2. I gymnasieskolorna fanns det samband på motsatt effekt, ju starkare regler och upprätthållande desto högre sannolikhet var det att eleverna rökte.

Artikel 25

[29]. School smoking policy characteristics and individual perceptions of the school tobacco context: Are they linked to students' smoking status? *Journal of Youth and Adolescence* Vol. 38:10. ss. 1374-1387.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Att undersöka hur olika egenskaper i tobakspolicys påverkar elevers rökvanor.	<p>Tvärsnittsstudie.</p> <p>Kvantitativ metod i form av enkäter till elever – SHAPES (School Health Action, Planning and Evaluation System).</p> <p>Kvantitativa intervjuer med utvalda anställda på skolorna.</p> <p>Dokumentgranskning av skolornas policydokument.</p> <p>Observationer av skolgårdar under en timme.</p>	24 213 gymnasieelever (medelålder 16 år) från 81 systematiskt utvalda skolor.	<p>Studien beskriver begreppet policy som ett skriftligt förbud mot rökning och även inkluderandet av stödjande insatser.</p> <p>Åtta egenskaper av en policy beskrivs:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utveckling, uppföljning och kommunikering 2. Syfte och målsättningar 3. Policyns förbud 4. Upprätthållning av påföljder 5. Ansvar för upprätthållande 6. Tobaksprevention 7. tillgång till avvänjningsstöd 8. Implementering av policyn. 	Rökvanorna delades in i två mått, rökare (de som rökt de senaste 30 dagarna eller som någonsin rökt en hel cigarett) samt icke-rökare.	Multinivå logistisk regressionsanalys.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det var 25 procent färre rökande elever från skolor som inkluderade avvänjningsstöd i policyn. 2. Det var cirka 20 procent färre rökande elever från skolor med ett mer omfattande rökförbud (var rökförbudet gäller och för vilka). 3. Upprätthållande av tobakspolicyn, där flera personer var ansvariga, hade samband med 10 procent lägre risk till rökning bland elever. 4. Förekomst av rökning på skolgården hade samband med 20 procent ökad risk för att elever börjar röka. 5. Inga andra policy variabler hade samband med ungdomarnas rökvanor.

Artikel 26

[41]. School policy and tobacco use by students in Bihar, India. *Indian Journal of Public Health*. Vol. 48:3. ss. 118-122.

Land	Syfte	Metod och Studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Indien	Undersöker sambandet mellan tobakspolicy i skolor och prevalensen av elever som använder tobak.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Data har använts från GYTS (Global Youth Tobacco Survey), en tvärsnittsstudie som fokuserar på ungdomars attityder (13-15 år), kunskap och beteenden kopplat till tobak.	Totalt 2636 elever från 50 statliga skolor och 3951 elever från 50 federala skolor. Två-stegs klusterurval för att få ett så representativt urval av skolor som möjligt. Först valdes skolorna utifrån storlek, sedan valdes klasserna slumpmässigt utifrån de utvalda skolorna.	Ingen definition görs av tobakspolicy. Skillnad görs på den reglering som finns i två typer av skolor. a) Statliga skolor har ingen reglering av tobaksanvändning på skolorna, varken för elever eller för lärare. b) Federala skolor har däremot förbud mot användandet av tobak för alla som vistas på skolan.	Utfallsmåtten delades in i nuvarande användare av någon slags tobak (andelen som använt någon slags tobak en eller fler dagar de senaste 30 dagarna), nuvarande användare av rökfri tobak (andelen som använt någon slags rökfri tobak en eller fler dagar de senaste 30 dagarna) samt nuvarande rökare (andelen som rökt någon slags tobak en eller fler dagar de senaste 30 dagarna). I studien inkluderas en mängd olika tobaksprodukter i begreppet tobaksanvändning, såsom, cigaretter, bidi, tuggtobak, huka m.fl.	Jämförelse mellan proportioner.	1. Elever från statliga skolor (utan reglering för tobaksanvändning) hade cirka 3-4 gånger fler elever som någonsin rökt. 2. Elever från statliga skolor (utan reglering för tobaksanvändning) hade cirka 5-6 gånger fler elever som någonsin använt rökfri tobak samt cigaretter.

Artikel 27

[44]. Effect of restrictions on smoking at home, at school, and in public places on teenage smoking: cross sectional study. *BMJ*. Vol. 321. ss.333-337.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
USA	Undersöker relationen mellan rökförbud i hemmet, i skolan och på offentliga platser med antalet rökande ungdomar.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Data användes från en undersökning på elever i årskurs 9 till 12 i USA. Data samlades in år 1996.	Totalt 202 skolor och totalt 17287 elever i åldern 14-17 år. Tre-steps urval genomfördes. Från varje delstat i USA valdes en skola. Till varje skola valdes en reservskola som matchade den utvalda skolan storleksmässigt, inkomstmässigt, utifrån olika etniciteter bland eleverna, typ av skola samt urbanisering.	Rökpolicy används till viss del, och rökförbud används som begrepp i större delen av studien, självrapporterat av eleverna. Två policyvariabler togs fram för att mäta tobakspolicyn; närvaron av en tobakspolicy samt upprätthållande (om eleverna följer reglerna).	En kombination av rökvanor och intentioner delades in i fem kategorier; icke-mottagliga icke-rökare, mottagliga icke-rökare, experimentella rökare (tidigt skede), experimentella rökare (avancerat skede) samt etablerade rökare.	Logistisk regressionsanalys med random effekter.	Ett förbud mot rökning på skolor ökade risken att gå från avancerad till etablerad rökare. Dock var tobaksförbud som upprätthölls på skolor associerade med en minskad risk på 11 % att röka för en elev i ett mer avancerat skede av rökning samt en minskad rökprevalens på skolenivå.

Artikel 28

[19]. Do students' perception of school smoking policies influence where students smoke? Canada's Youth Smoking Survey. *Cancer causes control*. Publicerad på Internet 2010-08-12.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Kanada	Att undersöka hur studenter upplever skolpolicys och hur detta påverkar var elever röker.	Tvärnittsstudie. Kvantitativ metod i form av enkäter till elever. Sekundär insamling av data från en nationell enkätundersökning om rökning med randomiserat urval.	Elever i årskurs 7-12 som någon gång har rökt en cigarett (inklusive endast ett bloss), totalt 11881 elever.	Studien beskriver begreppet policy som ett skriftligt förbud mot att bruka tobak samt tydliga regler och konsekvenser, självrapporterade av elever.	Endast elever som någonsin rökt, om så endast ett bloss, inkluderades. De rökande eleverna klassificerades som rökare på skolgården eller rökare utanför skolområde.	Multinivå logistisk regressionsanalys.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Det var upp till två gånger mer sannolikt att elever (i alla årskurser) rökte på skolgården om de upplevde att andra elever rökte där det var förbjudet. 2. Det var 25-50% mindre sannolikt att elever rökte på skolgården om de upplevde att reglerna för rökning var tydliga. 3. Elever som upplevde att reglerna för rökning var tydliga rökte 50-70% mer utanför skolgården än andra. 4. Det var 30-40% högre risk att elever (i åk 10-12) rökte på skolgården om de upplevde att de fick påföljder om de bröt mot tobaksreglerna.

Artikel 29

[36]. Brief report: multilevel analysis of school smoking policy and pupil smoking behavior in Wales. *Journal of Adolescence*. Vol. 34. ss. 385-389.

Land	Syfte	Metod och studie-design	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Wales	Undersöker sambandet mellan ungdomars rökning med en restriktiv tobakspolicy för lärare och elever, spridningen av tobakspolicyn samt implementeringen av tobakspolicyn i en hälsofrämjande skolmiljö.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ metod - enkäter till elever baserade på data från studien 2001/2002 Health Behaviour in School-aged children (HBSC), vilket är en trans-nationell studie, genomförd av WHO och involverar 43 länder i Europa och Nordamerika. Kvalitativ metod - telefonintervjuer med skolpersonal. Skolpersonalen valdes utifrån kunskap om rökspolicyn på skolan.	Totalt 1941 elever i åldern 11-16 år, med en snittålder på 14,8 år, från totalt 45 skolor i Welsh. Skolor och elever valdes ut genom ett 2-stegs klusterurval utifrån storlek på skolan samt utifrån geografiskt läge och socioekonomisk status.	I studien används begreppet rökpolicy och uppfattas som ett förbud mot rökning. Rökspolicyn kan vara antingen skriftlig eller muntlig. Ett antal policyvariabler togs fram för att mäta policyn; tobaksförbud (inkluderar endast elever eller också lärare), skriftlig eller ej, rådgivande eller normativ policy, spridning av policyn, åtgärder för elever samt tre kombinerade variabler som beskriver förenligheten mellan policy, miljö och skola.	Elevernas rökvanor delades in i tre mått, röker generellt varje vecka, röker generellt dagligen samt röker dagligen på skolgården.	Jämförelse mellan prevalensmått. Multilevel logistisk regression genomfördes sedan separat för varje utfall.	<ol style="list-style-type: none"> Skolor vars tobakspolicyn bestod av heltäckande rökförbud hade lägre andel rökande elever totalt än skolor utan ett heltäckande rökförbud. Skolor med en restriktiv policy (total förbud) hade cirka 3 % lägre andel elever som rökte dagligen under skoltid jämfört med skolor som endast förbjöd rökning för lärare. Skolor som spred tobakspolicyn genom ett skriftligt dokument hade nästan 7 % lägre andel elever som rökte dagligen under skoltid, och cirka 4 % lägre andel som rökte dagligen än skolor utan spridning av policyn. <p>Resultaten var inte statistiskt signifikanta när de kontrollerades mot individuella faktorer.</p>

Artikel 30

[37]. Actions taken by schools when tobacco policies are violated: Associations with adolescent smoking prevalence. *Scandinavian Journal of Psychology*. Vol. 52. ss. 494-501.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Norge	Undersöker sambandet mellan olika åtgärder som vidtas av skolan, när överträdelse av policyn sker med antalet rökande ungdomar på skolan, samt interaktionen mellan åtgärder och sociala influenser.	Tvårsnittsstudie. Kvantitativ metod – enkäter till elever baserade på norsk data från CAS (Control of Adolescents Smoking) som är länkad till studien Health Behaviour in School-aged children (HBSC), genomförd av WHO. Enkät till skolpersonal. Totalt 73 skolpersonal, två från varje skola, fyllde i en personalenkät med frågor om tobaksförbud samt åtgärder.	Totalt 1404 elever i 15-årsåldern från 89 klasser med en svarsfrekvens på 77 %.	I studien används tobakspolicy som begrepp. Följande åtgärder vidtagna av skolan inkluderades i studien, att informera föräldrar, disciplinära åtgärder på skolan samt stöd från lärare på skolan. Information om policy gavs av både elever och skolpersonal.	Daglig rökning.	Deskriptiv statistik och tvåstegs logistisk multilevel analys.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Att informera föräldrar vid överträdelse av tobakspolicyn var associerad med en icke signifikant ökad risk att röka dagligen. 2. Disciplinära åtgärder som vidtogs på skolan var associerat med 30 procent lägre sannolikhet att röka (på gränsen till statistiskt signifikant). 3. Risken för elever att vara daglig rökare om man blev utsatt för lärares rökning var nästan dubbelt så stor jämfört med de elever som inte blev utsatta. 4. Stöd från lärare var förknippat med lägre andel rökande elever.

Artikel 31

[46]. Association between schools' tobacco restrictions and adolescents' use of tobacco. *Health Education research*. Vol. 19:4. ss. 291-296.

Land	Syfte	Metod och studiedesign	Studiepopulation och urval	Policybeskrivning	Utfallsmått	Dataanalys	Resultat
Norge	Att undersöka sambanden mellan skolans tobaksrestriktioner och användandet av tobak bland gymnasieelever.	Tvärsnittsstudie. Kvantitativ design i form av strukturerade telefonintervjuer med ungdomar.	1444 gymnasieelever i åldern 16-20 år. Utifrån förbestämda strata genomfördes ett slumpmässigt urval ur det nationella befolkningsregistret.	Studien beskriver inte begreppet policy men begreppet restriktion och detta som ett förbud mot att bruka tobak (både cigaretter och snus). Fyra påståenden användes för att mäta restriktionen för rökning: 1. Elever är tillåtna att röka vid ingången till skolan under skoltid. 2. Elever får röka under skoltid utanför skolans område. 3. Lärare och elever röker tillsammans på eller i närheten av skolans område. 4. Elever får inte röka under skoltid. För snusning användes två påståenden; 1. Elever får snusa på skolans område samt under lektionstid. 2. Elever får inte använda snus under skoltid.	De som uppgav att de använde snus eller rökte dagligen eller varje vecka definierades som snusanvändare eller rökare.	Logistisk regressionsanalys.	1. Det fanns inget statistiskt samband mellan snusning och förbud på skolans område. 2. Det var ungefär dubbelt så stor risk att elever snusade dagligen eller varje vecka om snusning var tillåtet under lektionstid och tre gånger så stor risk om snusning var tillåtet under skoltid. 3. Det var nästan dubbelt så stor risk att elever rökte om eleven ansåg att rökning var tillåtet på specifika platser på skolans område. 4. Det var tre gånger mer sannolikt att elever inte rökte om rökning var totalt förbjudet under skoltid. 5. Elever som ansåg att elever och lärare kunde röka tillsammans hade mer än tre gånger så stor risk att röka.

Bilaga 2. Kommentarer till artiklarna

Artikel 1

Kanada och USA är i majoritet när det gäller studier som undersöker tobakspolicyns effekt på ungdomars tobaksvanor. Studien, som är genomförd i USA, visar att upprätthållandet av policyn är viktigare än innehåll och omfattning. Ju mer konsekvent upprätthållandet var desto färre observationer av rökande elever rapporterades. Svarsfrekvensen är något låg, 54 %, men populationen består ändå av 16676 elever och 40 lärare.

Artikel 2

Visar att inkluderingen av lärare i tobakspolicyn är betydelsefull för ungdomarnas rök beteende. På de skolor där tobakspolicyn tillät lärare att röka var det en större andel elever som rökte. Särskilt tydligt var detta bland flickor i 13 års-åldern. En del studier menar att flickor påverkas mycket av sociala normer under tonåren, vilket till viss del kan förklara varför de påverkades i högre grad av lärarnas rökning. Inkludering av elever eller inte i tobakspolicyn hade ingen betydelse på ungdomarnas rök beteende.

Artikel 3

Fann ingen skillnad på antalet rökande elever eller lärare oavsett om elever och/eller lärare inkluderades i förbudet. Ingen mätning gjordes på upprätthållandet av policyn. Att en heltäckande policy inte ledde till en minskning av elevernas rökning kan säkerligen till viss del förklaras med att lärarna inte följde reglerna, även när de ingick i förbudet. Lärares rökvanor har i flera studier visats påverka elevernas rökvanor till stor del. Om lärarna inte följde tobakspolicyn kan det ha bidragit till att eleverna inte heller gjorde det.

Artikel 4

I New Zeeland finns ofta omfattande hälsofrämjande program i skolorna, vilket kan vara en förklaring till att studien knappt fann några samband. Vilket fokus en policy har spelar mindre roll för rökning bland elever då det redan finns tobaksförebyggande insatser i skolan. Sedan år 2004 råder ett liknande förbud mot att röka i New Zeeland som finns i Sverige.

Artikel 5

Fann ett samband mellan ökad övervakning av skolgårdar och att elever upplevde ökad rökning bland elever. Andra studier har sett ett samband mellan elevers upplevda rökning bland elever och faktisk rökning bland elever. Det finns därför även ett indirekt samband mellan övervakning av skolgårdar och elevers rökning. Studien är en del av forskningsprojektet International Youth Development Study (IYDS).

Artikel 6

En jämförelse mellan amerikanska och australiensiska policys. I USA finns ofta attityden att tobakspolicys i skolan ska baseras på totalt förbud mot tobaksbruk och därmed även följas av ett hårt straff för de som inte följer policyn. Attityden i Australien baseras istället på "harm minimization". Med detta menas att det finns en acceptans till att rökning kan förekomma och att studenter i viss mån experimenterar med tobak. Istället för straff ska man arbeta med studenter och stödja dem till att sluta bruka tobak. En relativt liten andel av studiepopulationen rökte jämfört med andra studier (18 procent).

Det är troligtvis svårare att se samband mellan en tobakspolicy i skolan och elevers tobaksbruk i länder med mer omfattande och utvecklat tobaksarbete, där lagar och policies är mer vanligt förekommande och där prevalensen är lägre.

Artikel 7

Genomförd i Skottland, som till stor del har andra kontextuella faktorer än Sverige. Normerna i skolan är därför inte alltid lika. Här undersöks enbart om policyn omfattar lärare och elever, inte andra som arbetar inom skolan.

Artikel 8

Studien undersöker inte tobakspolicy specifikt utan sammanför rökning med andra droger. Visar att rådgivande åtgärder som konsekvens när rökförbudet överträds verkar ha en bättre effekt på elevernas rökning än disciplinartade åtgärder. De åtgärder som vidtas kan vara mer betydelsefulla än närvaron av en drogpolicy.

Artikel 9

Taiwan var det andra landet i Asien som år 2009 genomförde ett förbud mot tobak på alla offentliga platser inomhus. Rökning är förbjuden på skolor under gymnasienivå och på andra platser som genomför utbildning eller är en plats för aktiviteter för barn och ungdomar. Den här studien är genomförd endast ett år efter att rökförbudet infördes. Den visar att det är större risk för ungdomar, främst pojkar, att röka om skolan saknar tobakspreventiva aktiviteter och om de upplever att elever röker på skolans område.

Artikel 10

Studien visar att allvarligare konsekvenser som vidtas då överträdelse av policyn görs inte har större effekt på elevernas rökning. Dock verkar hård bevakning av elever i högstadiet ha samband med lägre andel rökande elever. Även denna studie fann samband mellan lärares rökning och högre andel rökande elever.

Artikel 11

Påvisar ett indirekt samband mellan upplevt upprätthållande av policyn och rökning senaste 30 dagarna. Detta indirekta samband finns då undersökningen fann att ungdomarnas förhållande till rökning hade direkta samband till båda dessa och att de därmed indirekt påverkar varandra. Studien är en del av forskningsprojektet International Youth Development Study (IYDS).

Artikel 12

Även denna studie fann samband mellan en starkt upprätthållen tobakspolicy och lägre andel rökande elever. Den fann även en mindre risk att röka på skolgården om policyn upprätthölls på ett konsekvent sätt.

Artikel 13

Studien använder tre metoder, enkätinsamling, dokumentgranskning samt intervjuer. Tydlig policy med ett tydligt förbud för elever och alla andra att röka på skolans område var associerat med lägre andel rökande elever samt mindre sannolikhet för elever att röka. Avvänjningsprogram var förknippat med ökad risk för elever att börja röka. Det kan vara så att de skolor som hade avvänjningsprogram redan hade en stor andel rökande elever och lärare när det infördes.

Det kan därför vara svårare att se en effekt i rätt riktning av ett avvänjningsprogram. Det är också intressant att veta om den ansvarige personen var intern eller extern, då det kan påverka utfallet.

Artikel 14

Denna studie har en läsvärd och sammanfattande introduktion och diskussion, som kan rekommenderas för en ytterligare fördjupning inom ämnet. Författarna tydliggör att forskning kring tobakspolicys i skolan hittills har fått olika resultat och att detta troligtvis beror på studiernas olikheter. De har genomförts med olika effektmått, olika policydefinitioner och olika insamlingsmetoder av data. Detta är en av få studier som undersöker effekten av implementeringen av tobakspolicy på elevers rökvanor.

Artikel 15

Använder sig av fyra metoder och är den enda i översikten som utfört fältobservationer på skolgårdar och runt skolornas områden. Urvalet är stort, likaså spridningen av populationen. Studien fann samband mellan en starkt upprätthållen tobakspolicy och mindre risk för eleverna att röka. Dock fanns det samband mellan en stark tillsyn av tobaksförbudet bland eleverna och en ökad risk att röka. Detta kan eventuellt förklaras av att skolan endast utförde tillsyn av eleverna och inte lärarna, vilket snarare ökade riskbeteendet istället för minskade.

Artikel 16

Genomförd i Wales som kan ha andra kontextuella faktorer än i Sverige. Normerna i skolan är därför inte alltid lika. Studien visar att en strikt policy och ett strängt upprätthållande har samband med lägre rökning bland eleverna. Upprätthållandet bland lärare hade dock inget samband med elevernas rökning.

Artikel 17

Studien visar bland annat att elever som upplevde att de skulle få problem om de inte följde tobakspolicyn hade samband med lägre andel rökande elever.

Artikel 18

Undersökte vilka faktorer som påverkar ungdomarnas rök beteende mest. Artikeln visar att den faktor som påverkar mest är om ungdomarna har vänner som röker.

Artikel 19

En upprepad tvärsnittsstudie med jämförelse över tid. Material samlades in från 10 engelsktalande skolor under tre år. Elever som upplevde att det fanns tydliga regler samt att man hamnade i problem om man rökte på skolan hade lägre risk att vara en regelbunden eller tillfällig rökare. Preventionsprogram hade en positiv effekt på elevernas rökning.

Artikel 20

Studien visar att ju starkare och mer omfattande en policy var desto lägre andel rökande elever fanns på skolorna. Preventionsarbete i samband med en tobakspolicy hade ett samband med lägre andel rökande elever.

Artikel 21

Jämför skolor i Tyskland som deltar i ett projekt som syftar till att få skolorna helt rökfria med skolor som inte deltar i projektet. Studien visar att rökning var vanligare bland icke-projekt skolorna. En bred omfattning av policyn samt implementeringen av evidensbaserade preventionsprogram var förknippat med lägre andel rökande elever.

Artikel 22

Frånvaron av rökförbud och lärare som röker på skolan hade samband med en högre andel rökande elever.

Artikel 23

Visar samband mellan skolor som inte har en tobakspolicy och högre risk bland ungdomarna att ha rökt det senaste året. Att inte veta om tillhörande skola hade en tobakspolicy eller ej var en skyddsfaktor och förknippat med lägre risk att ha rökt det senaste året.

Artikel 24

Ett svagt upprätthållande av tobakspolicy hade samband med högre antal rökare i grundskolan men inte i gymnasiet. Elever i gymnasieskolan som ansåg att reglerna mot tobak var hårda, hade större risk att vara en rökare.

Artikel 25

Detta är en omfattande studie med fyra olika metoder och en stor studiepopulation. Studien undersökte även variabler på individnivå och deras samband med tobaksbruk, exempelvis om föräldrars och vänners rökvanor påverkar eleverns rökvanor.

Artikel 26

Är genomförd i Indien där andra förhållanden råder än de i Sverige samt övriga västvärlden. Studien inkluderar all sorts tobak som används i Indien. De skolor som inte hade tobaksförbud hade högre andel elever som någonsin provat tobak och cigaretter.

Artikel 27

Ytterligare studie som visar på samband mellan tobakspolicys i skolan som upprätthålls och lägre andel rökande elever.

Artikel 28

Artikeln bakgrund är en aktuell sammanfattning av tidigare studier och den kan rekommenderas för att få en utökad överblick av den aktuella forskningen. Artikeln referenslista ger även ytterligare anvisningar på relevant litteratur.

Artikel 29

Studien baserar på material från en transnationell studie som är genomförd av WHO (World Health Organisation). Artikeln är genomförd i Wales och visar bland annat på hur en omfattande tobakspolicy påverkar rökvanor.

Artikel 30

Genomförd i Norge och undersöker effekten av olika åtgärder som vidtas då tobakspolicyn överträds. Disciplinära åtgärder som utförs direkt på skolan hade samband med lägre andel rökande elever. Att bli utsatt för lärarens rökning hade samband med en högre andel rökande elever.

Artikel 31

Genomförd i Norge, där de kontextuella faktorerna i stor utsträckning liknar Sveriges. Detta är den första studien som undersöker sambanden mellan restriktioner mot snus i skolan och prevalensen av snus bland elever. Elever hade en större risk att snusa om snusning var tillåten under lektionstid samt under skoltid.

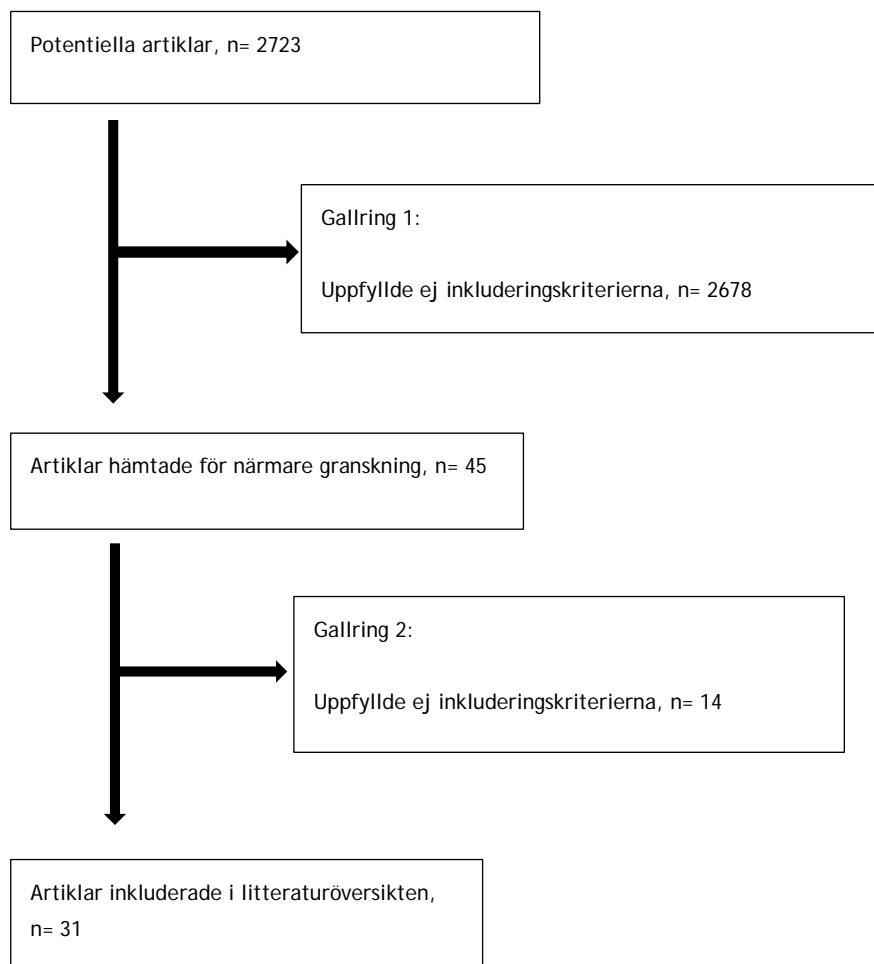
Bilaga 3: Litteratursökning

Mellan den 1 september och 30 november 2011 genomfördes artikelsökningar. De databaser som användes var PubMed, ERIC, PsychInfo, Web of Science samt Global Health samt Google Scholar.

Inkluderingskriterier

Inkluderingskriterierna var att artiklarna skulle vara "peer reviewed", alltså granskade av experter och publicerade i vetenskapliga tidskrifter, skrivna på engelska samt ha minst ett mått på tobakspolicyns effekt på elevernas rökvanor.

Figur 1 Flödesschema över gallringsprocessen

ISBN 978-91-980442-6-3